

Medijska slika Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. godine na stranicama Sportskih novosti

Lucić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:875672>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij Novinarstva i odnosa s javnostima

Nikolina Lucić

**Medijska slika Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu
1984. godine na stranicama *Sportskih novosti***

Diplomski rad

Zadar, 2018.

Sveučilište u Zadru

Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij Novinarstva i odnosa s javnostima

Medijska slika Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984.
godine na stranicama *Sportskih novosti*

Diplomski rad

Studentica:

Nikolina Lucić

Mentorica:

doc.dr.sc. Marijana Ražnjević Zdrilić

Zadar, 2018.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Nikolina Lucić, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom **Medijska slika Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. godine na stranicama *Sportskih novosti*** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2018.

Lektorirala: Isidora Vujošević, mag. educ. philol. croat. i phon.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA RADA	3
3. DRUŠTVENO – POLITIČKI KONTEKST U EUROPI I SFRJ 1980 – IH GODINA 20. STOLJEĆA	8
4. OLIMPIJSKE IGRE U SARAJEVU 1984. GODINE	26
5. O <i>SPORTSKIM NOVOSTIMA</i>	33
6. KVANTITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA	35
7. KVALITATIVNA ANALIZA SADRŽAJA	48
8. RASPRAVA O REZULTATIMA ISDTRAŽIVANJA	54
9. ZAKLJUČAK	57
10. SAŽETAK	59
11. SUMMARY	60
12. POPIS LITERATURE	61
13. POPIS TABLICA	69
14. POPIS GRAFIKONA	69

1. UVOD

Olimpijske su igre najveće i najvažnije sportsko natjecanje na svijetu. Natjecatelji iz cijeloga svijeta okupljaju se na jednome mjestu kako bi demonstrirali svoje vještine i natjecali se za najprestižnije medalje na svijetu. Igre nisu samo sportsko događanje. Navijači, novinari i političari iz cijeloga svijeta imaju priliku okupiti se zajedno i navijati za svoje favorite u atmosferi sportskog *fair play* i tolerancije. Organizaciju sportskih događanja kakve su Olimpijske igre prati velik financijski i sigurnosni rizik. Organizacija Olimpijskih igara povjerava se onoj zemlji koja može ispuniti financijske i sigurnosne zahtjeve koji prate događanja na kojima se natjecatelji i posjetitelji broje u tisućama.

14. Zimske olimpijske igre održavale su se u Sarajevu, glavnom gradu tadašnje Savezne Republike Bosne i Hercegovine, od 8. veljače 1984. godine do 19. veljače 1984. godine. Olimpijske igre su pružile bivšoj Saveznoj Federativnoj Republici Jugoslaviji mogućnost predstaviti se svijetu ne samo kao tolerantna, gospodarski razvijena i turistički zanimljiva zemlja, već i kao sigurna zemlja koja ima sve kapacitete potrebne za organizaciju Olimpijskih igara najviše kvalitete. Od trenutka kada je na Radiju *Sarajevo* službeno objavljeno da je gradu dodijeljena organizacija 14. Zimskih olimpijskih igara, od Organizacijskog se odbora i političkog vodstva grada Sarajeva očekivalo da organizira izgradnju ili obnovu sportskih i smještajnih kapaciteta za natjecatelje i goste, poboljša nivo sigurnosti u gradu i obogati turistička ponuda.

Iako su to bile tek 14. po redu Zimske olimpijske igre, tisuće novinara iz cijeloga svijeta svakodnevno su izvještavale s natjecanja i iz grada. Mediji svih saveznih republika u bivšoj SFRJ pomno su pratili svaki korak, kako tijekom priprema za Igre, tako i tijekom Igara. *Sportske novosti*, jedan od najpopularnijih sportskih dnevnika u Hrvatskoj i u cijeloj bivšoj SFRJ, svim je snagama svakodnevno svojim čitateljima pružao iscrpne i kvalitetne analize sa svih natjecanja i prenosio atmosferu iz Sarajeva za one koji nisu mogli posjetiti grad i uživo pratiti natjecanja. Od 7. do 20. veljače 1984. godine sastavni dio svakog izdanja bila je rubrika *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.* unutar koje su u rubrici *Ususret 14. Zimskim olimpijskim igrama* objavljivane priče s natjecanja koja su prethodila samim Igrama. Uredništvo *Sportskih novosti* tada je pozornost posvetilo analizi mogućnosti jugoslavenskih natjecatelja s obzirom na rezultate koje su ostvarivali na natjecanjima prije Igara.

Zbog svih navedenih razloga od iznimne je važnosti analizirati kako je jedan od najpopularnijih sportskih dnevnika na prostoru bivše SFRJ izvještavao o najvažnijem sportskom događaju koji je organiziran na ovim prostorima.

Ovaj diplomski rad podijeljen je na šest poglavlja u kojima će se teorijski i analitički obraditi značaj Olimpijskih igara za bivšu SFRJ i način na koji je uredništvo *Sportskih novosti* izvještavalo o tom događaju.

U prvom poglavlju objašnjeno je koje su se znanstvene metode koristile za obradu prikupljenih podataka, navedeni su i analizirani ciljevi istraživanja i predstavljena analitička matrica prema kojoj se pristupilo kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi sadržaja.

U drugom poglavlju teoretski je obrađena društveno-politička situacija u Europi i bivšoj SFRJ u 80-im godinama 20. stoljeća.

U trećem poglavlju teoretski je objašnjen značaj Olimpijskih igara za bivšu SFRJ, organizacijski napori od dana službenog dobivanja domaćinstva Igara do dana početka Igara, te su navedeni podatci o broju sudionika na Igrama i broju olimpijskih disciplina u kojima su se natjecali.

U sljedećem poglavlju predstavljen je povijesni razvitak dnevnog lista *Sportske novosti*, od njegova osnutka do danas.

Pomoću kvantitativne i kvalitativne analize sadržaja analizirani su novinski članci objavljeni u rubrici *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.* Pomoću tablica i grafikona prikazani su rezultati kvantitativne analize novinskih članaka s temom *14. Zimskih olimpijskih igara*, a kvalitativno su analizirane sve naslovnice izdanja *Sportskih novosti*, koja su objavljena u razdoblju od 7. do 20. veljače 1984. godine.

U posljednjem analitičkom poglavlju, raspravi o rezultatima istraživanja, predstavljeni su ciljevi istraživanja i objašnjeni rezultati dobiveni kvantitativnom i kvalitativnom analizom sadržaja.

2. METODOLOGIJA RADA

Tematika ovog poglavlja jest znanstvena metodologija koja je korištena prilikom analize novinskih članaka.

Analiza sadržaja medija je dobro poznati i široko korišten oblik analize sadržaja, koja je u polju proučavanja masovne komunikacije postala popularna u 20. stoljeću zbog rapidnog širenja medija. Analiza sadržaja koristi se za proučavanje širokog raspona „tekstova” – od transkripata intervjuja i rasprava u kliničkim i društvenim istraživanjima do filmova, televizijskih programa te uredničkog i oglašivačkog sadržaja u novinama i časopisima. Analiza sadržaja medija uvedena je kao sustavna metoda za proučavanje masovnih medija od strane Harolda Lasswella s ciljem proučavanja i analiziranja propagandnih poruka. (Macnamra, 2005: 1). Analiza sadržaja sastoji se od metoda za donošenje zaključaka koje počinju promatranjem komunikacije u određenome kontekstu (Krippendorff, 1980: 69).

Analiza sadržaja dijeli se na kvantitativnu i kvalitativnu. Kvantitativna analiza sadržaja definira se kao istraživačka tehnika za sustavan, objektivan i kvantitativan opis manifestiranog sadržaja komunikacije. U ovom kontekstu, opis je proces koji uključuje segmentiranje komunikacijskih sadržaja u jedinice, dodjeljujući svaku jedinicu u pripadajuću kategoriju, te definiranje istraživačkog okvira za svaku kategoriju (Rourke, Anderson, 2004: 5). Kvantitativno se istraživanje prvenstveno bavi uzročno - posljedičnim odnosima, te se svaki istraživački projekt započinje postavljanjem hipoteza. Testiranje hipotezom nije jedinstveno za kvantitativno istraživanje, ali je jedno od njegovih temeljnih elemenata i sastavni dio kvantitativnog akademskog istraživanja (Jensen, 2002: 211). Kvantitativne metodologije istraživanja generiraju numeričke podatke. Nakon što se numerički podaci prikupe, oni se moraju analizirati odgovarajućim statističkim tehnikama. Te matematičke tehnike se koriste za opisivanje, organiziranje i istraživanje odnosa unutar podataka. Kvantitativno istraživanje je najčešće utemeljeno na hipotetsko - deduktivnom pristupu, u kojem istraživači postavljaju hipoteze (ili predviđanja) o očekivanoj povezanosti ili uzročno - posljedičnim odnosima između varijabli. Cilj kvantitativnog prikupljanja i analize podataka je, dakle, proizvesti nalaze koji vode do prihvatanja ili odbijanja određene hipoteze. Numerička analiza podataka kroz statističke postupke predstavlja sustavan i objektivan način

određivanja postojanja ili nepostojanja značajnih odnosa među onim fenomenima koji su bili obrađeni prilikom prikupljanja podataka (Jensen, 2002: 229 – 230).

Za razliku od kvantitativnih, kvalitativni koncepti posreduju između konkretnih istraživačkih tehnika i većih vrijednosno-teorijskih okvira. Istraživači koji se koriste kvalitativnim metodama imaju tendenciju zamišljati svoje studije, najčešće kao iterativne ili ponovljene postupke, što omogućuje fleksibilnu primjenu teorijskih koncepata i analitičkih postupaka na široku paletu empirijskih domena (Jensen, 2002: 236). Kvalitativne metode analize sadržaja u domeni medija i komunikacija postale su popularne nakon sve češćih kritika na račun kvantitativnih metoda zbog njihove površnosti. Kvalitativna analiza medijskog sadržaja može se pojaviti u dva oblika: (1) u prvom se obliku, da bi se obogatio sadržaj istraživanja, kvantitativnim metodama dodaju kvalitativne, a u (2) drugom obliku se kvalitativna analiza sadržaja koristi kako bi se došlo do reprezentativnog uzorka članaka koji će se onda kvantitativno analizirati (Manić, 2014: 39 – 40). Kvalitativna analiza sadržaja nije kruto definirana tehnika, već proces u kojem se donose nove odluke u vezi s osnovnim postupkom i pojedinačnim fazama analize. U kvalitativno orijentiranom istraživanju moraju se koristiti teorijski argumenti. Tehnička neodređenost se kompenzirana utemeljenošću u određenoj teoriji. Utemeljenost u teoriji znači da se odluke u svim postupcima sustavno upućuju na najnovija istraživanja o određenoj temi i na usporediva područja. U kvalitativnoj analizi sadržaja, argumenti koji se odnose na sadržaj uvijek imaju prednost nad proceduralnim argumentima; valjanost je važnija od pouzdanosti (Marying, 2014: 41).

Deskriptivna znanstvena metoda koristit će se u teorijskom dijelu diplomskog rada kojom će se opisati društveno-političke prilike u Europi i bivšoj Saveznoj Federativnoj Republici Jugoslaviji u 80-im godinama 20. stoljeća; objasniti će se uloga i značaj Olimpijskih igara za društvo u bivšoj Jugoslaviji i dati kratak povijesni pregled dnevnika *Sportske novosti*, od njegova osnutka do danas.

Kvantitativna i kvalitativna analiza medijskog sadržaja temeljila se na novinskim člancima objavljenima u dnevniku *Sportske novosti*, u izdanjima koja su objavljena tijekom 14. Zimskih olimpijskih igara, u razdoblju od 7. veljače 1984. godine. do 20. veljače 1984. godine. Korištena izdanja *Sportskih novosti* dio su zbirke Znanstvene knjižnice Zadar. Za potrebe istraživanja analizirano je ukupno 445 novinskih članaka, objavljena u 13 izdanja *Sportskih novosti*.

Predmet analize u ovom seminarskom radu su članci prikupljeni na temu 14. Zimskih olimpijskih igara, koje su se od 9. do 18. veljače održavale u Sarajevu. 445 novinskih članaka objavljeno je u razdoblju od 7. veljače 1984. godine (iako su Igre službeno otvorene 8. veljače 1984. godine, natjecanja u hokeju počela su dan ranije pa zbog toga analiza novinskih članaka započinje od 7. veljače 1984. godine) do 20. veljače 1984. godine u 13 izdanja *Sportskih novosti* i podvrgnuta kvalitativnoj i kvantitativnoj analizi sadržaja kako bi se uočila i istakla njihova frekventnost, tj. učestalost objavljivanja novinskih članaka o temi 14. Zimskih olimpijskih igara, veličina i količina objavljenih novinskih članaka, njihova analitičnost i opseg koji se pridavao pojedinoj tematici, bila ona sportskog karaktera ili ne. U analitičku matricu ulaze još i kriterij geografskog fokusa i pozicije novinskog članka unutar pojedinog izdanja.

Kvalitativnom i kvantitativnom analizom članka o 14. Zimskim olimpijskim igrama razmotrit će se do tri cilja istraživanja:

(1) *Kvantitativnom analizom sadržaja utvrdit će se koliko je novinskih članaka posvećeno rezultatima natjecatelja iz inozemstva.*

Olimpijske su igre međunarodno natjecanje koje slavi postignuća sportaša iz cijeloga svijeta. Prema dostupnoj literaturi o 14. Zimskim olimpijskim igrama, koje su se u Sarajevu održavale od 8. do 19. veljače 1984. godine, na Igrama su nastupila 1272 natjecatelja iz 49 zemalja, što je najveći broj natjecatelja i zemalja sudionica na nekim Zimskim olimpijskim igrama do tada (Ratković, 2015 : 21). Upravo je iz toga razloga važno utvrditi koliko je novinskih članaka posvećeno rezultatima natjecatelja iz inozemstva.

(2) *Kvantitativnom analizom sadržaja utvrdit će se koliko je medijskog prostora posvećeno rezultatima jugoslavenskih natjecatelja na 14. Zimskim olimpijskim igrama.*

14. su Zimske olimpijske igre bile najvažniji sportski događaj koji se održao u bivšoj SFRJ. Te su Igre bile prilika Sarajevu i Jugoslaviji da se stranim natjecateljima, posjetiteljima i političarima predstave u najboljem mogućem svjetlu. Hrvatski i jugoslavenski mediji, posebice *Sportske novosti*, posvetili su mnogo medijskog prostora analizi Igara i uspjesima natjecatelja. Zbog činjenice da su Olimpijske igre najveće sportsko natjecanje koje je održano

u zemljama bivše Jugoslavije važno je analizirati koliko je medijskog prostora i posvećeno rezultatima jugoslavenskih predstavnika na Igrama.

(3) Kvalitativnom analizom naslovnica utvrdit će se kojoj je olimpijskoj disciplini posvećeno najviše prostora na pojedinoj naslovnici Sportskih novosti objavljenima za vrijeme trajanja 14. Zimskih olimpijskih igara.

Kao i danas, i na ranijim su Igrama neke sportske discipline popularnije od drugih, i to iz raznih razloga: zbog pojedinih sportaša, ugleda pojedinog sporta, novca koji se ulaže u osuvremenjivanje sportske opreme i borilišta itd. Upravo je iz tih razloga važno utvrditi kojoj je olimpijskoj disciplini posvećeno najviše članaka u 13 izdanja *Sportskih novosti* u kojima su objavljivane priče sa 14. Zimskih olimpijskih igara.

Iz ranije navedenih i objašnjenih ciljeva istraživanja proizlaze tri istraživačka pitanja:

- (1) Koliki je udio novinskih članaka o rezultatima inozemnih natjecatelja u ukupnom istraživačkom korpusu?
- (2) Koliko je medijskog prostora posvećeno člancima o rezultatima jugoslavenskih natjecatelja na 14. Zimskim olimpijskim igrama?
- (3) Kojom je olimpijskoj disciplini posvećeno najviše mjesta na pojedinoj naslovnici *Sportskih novosti* objavljenima za vrijeme trajanja 14. Zimskih olimpijskih igara?

Tablica 1.: Analitička matrica

<i>ŽANR</i>	<i>TEMATIKA</i>	<i>SPORTSKE TEME</i>	<i>NE – SPORTSKE TEME</i>	<i>GEOGRAFSKI FOKUS</i>
VIJEST	SPORTSKA	ALPSKO SKIJANJE	ZANIMLJIVOSTI	REGIONALNI
PROŠIRENA VIJEST	NE – SPORTSKA	HOKEJ NA LEDU	IZJAVA POLITIČARA	MEĐUNARODNI
IZVJEŠTAJ		NORDIJSKA KOMBINACIJA	PRIOPĆENJE OLIMPIJSKOG ODBORA	
INTERVJU		BRZO KLIZANJE	KOMENTAR	
KOMENTAR		SKIJAŠKI SKOKOVI		
		UMJETNIČKO KLIZANJE		
		BOB		
		SANJKANJE		
		BIATLON		
		SKIJAŠKO TRČANJE		
<i>SMJEŠTAJ ČLANKA UNUTAR NOVINSKOG PROSTORA</i>	<i>TIP NASLOVA ČLANKA</i>	<i>NAČIN OBRADE ČLANKA</i>	<i>VELIČINA ČLANKA</i>	<i>ČLANAK O REZULTATIMA JUGOSLAVENSKIH NATJECATELJA</i>
STRANICE 1 – 4	INFORMATIVNI	INFORMATIVNI ČLANAK	0 – 1/2	ČLANAK POTPUNO POSVEĆEN USPJESIMA JUGOSLAVENSKIH NATJECATELJA
STRANICE 5 – 9	SENZACIONALISTIČKI	ANALITIČKI ČLANAK	POLA STRANICE	ČLANAK DJELOMIČNO POSVEĆEN USPJESIMA JUGOSLAVENSKIH NATJECATELJA
STRANICA 16			1 STRANICA	

Izvor: Obrada autora.

3. DRUŠTVENO-POLITIČKI KONTEKST U EUROPI I SFRJ 1980-IH GODINA 20. STOLJEĆA

Društvene i političke prilike, koje su se odvijale u godinama koje su prethodile 14. Zimskim olimpijskim igrama, izravno su utjecale na samo natjecanje. O političkoj situaciji i međunarodnim odnosima ovisilo je koje će se države natjecati na Igrama, hoće li biti bojkota Igara zbog političkih odnosa između zemalja natjecateljica, jesu li postojale ikakvi sigurnosni problemi itd.

Zbog blokovske podjele zemalja i hladnoratovskog nuklearnog naoružavanja, Međunarodni olimpijski odbor imao je zadatak Igre dodijeliti onoj zemlji koja je mogla omogućiti visoku razinu sigurnosti natjecatelja, njihovih suradnika, novinara, političara, velikodostojnika i svih posjetitelja na Igrama. Politička situacija i pripadnost pokretu nesvrstanih stavili su Saveznu Federativnu Republiku Jugoslaviju u jedinstveni položaj. Kao pripadnica pokreta nesvrstanih bila je u mogućnosti natjecateljima iz cijeloga svijeta pružiti priliku natjecati se na Igrama neovisno o političkim prilikama zemlje iz koje dolaze. Sportaši su dobili priliku natjecati se na Igrama bez da se politički problemi njihovih zemalja prelamaju preko njihovih leđa.

Upravo je zbog toga važno osvrnuti se na političku situaciju koja je vladala u Europi i bivšoj Jugoslaviji u godinama koje su prethodile Igrama, jer 1984. godinu nisu obilježile samo 14. Zimske olimpijske igre održane u Sarajevu, već i 23. Ljetne olimpijske igre, koje su se održavale u Los Angelesu.

Povjesničari ne nude jednu definiciju Hladnoga rata niti imaju istu percepciju o događanjima tijekom godina. O Hladnom se ratu sa sigurnošću može napisati da mu je osnovna značajka stanje koje se može opisati kao oblik neoružane borbe između Zapada i Istoka, stanje u kojem nema ni rata, ali ni mira. Glavne strane u sukobu, koje se nisu bojale otvorenog neprijateljstva i oružane intervencije, koje su karakterizirale najveće razlike u društveno-političkom i ekonomskom uređenju, bile su Sjedinjene Američke Države i Sovjetski Savez Socijalističkih Republika (Maurović, 2005: 1 – 2). Vukadinović (1983: 34 – 35) Hladni rat opisuje kao stanje između dva dijametralno suprotna ekonomska i društveno –

politička sustava karakteristično za razdoblje nakon Drugoga svjetskog rata, kada su nastale velike promjene u cjelokupnoj strukturi međunarodne zajednice. Za Hladni rat, nedvojbeno, osobito je važno to da je pokrenut u vrijeme kad se stvarala skupina novih socijalističkih zemalja, tj. kad SSSR i NR Mongolija nisu više bile jedina socijalistička društva na svijetu.

Trag smrti i uništenja nije samo veći dio Europe i Azije ostavio u ruševinama, već i stari međunarodni poredak. Cijela svjetska struktura i red koji je bio naslijeđen iz 19. stoljeća je nestao. Eurocentrični međunarodni sustav, koji je dominirao svjetskim poretkom, nestao je preko noći. Takav su svjetski poredak naslijedile dvije velesile, koje su počele stvarati novi svjetski poredak, vrijednosti i ciljeve. Kako se rat približavao kraju, svaki promatrač svjetske politike mogao je vidjeti da su Sjedinjene Države i Sovjetski Savez držali većinu vojnih, ekonomskih i diplomatskih odluka u svojim rukama (McMahon, 2003: 3 – 4)

Budući da su SAD i SSSR igrali glavne uloge u hladnoratovskim događanjima, bitno je, prije nego što se pozornost skrene na politike europskih zemalja, istaknuti razlike u društveno-političkim i ekonomskim pogledima između dviju zemalja, koje su bile najveći protivnici u Hladnome ratu.

Sjedinjene Države u poslijeratnom su dobu imale jedinstveni položaj. Osim ljudskih žrtava nisu imale drugih gubitaka tijekom Drugog svjetskog rata. Tijekom rata bruto nacionalni proizvod zemlje se udvostručio. Sjedinjene Države zadržale su vodstvo u gospodarskom napretku. Iako je nacija posjedovala najmoćniju vojsku na svijetu i bila ekonomski nadmoćnija od ostatka svijeta, Velika depresija i rat su ipak zemlju ostavili ranjivom i u neizvjesnom stanju. Prema tome, američki su dužnosnici u poslijeratno doba ušli razmišljajući o sigurnosnim zahtjevima svoje zemlje ekspanzionistički više nego ikad prije (Leffler, Painter, 2005: 2).

Japanski napad na Pearl Harbor odlučno je razbio iluziju neranjivosti koju su Amerikanci njegovali još od kraja Napoleonskih ratova u 19. stoljeću. Vojni stratezi su se uvjerali da nadmoć u kontroli zračnoga prostora mora biti revidirana, jer američka dvostrana barijera više nije pružala dovoljnu zaštitu od vanjskog napada. Administracije predsjednika Roosevelta i njegova nasljednika Trumana zagovarale su uspostavu integrirane, globalne mreže američkih zrakoplovnih i pomorskih baza, kao i pregovore o rasprostranjenom vojnom zračnom prijevozu. Zajedno, oni su trebali Sjedinjenim Državama omogućiti da svoju moć i utjecaj lakše nametnu u politički i vojno nestabilnim područjima, koja su bila politički i interesno važna Sjedinjenim Državama. Jedan on najvažnijih američkih poratnih vojnih ciljeva bio je

redefinirati američku vojsku tako da ona više nikada ne atrofira, kako bi Sjedinjene Države mogle imati centralnu poziciju u stvaranju novog vojnog i političkog poretka u svijetu. Glavni cilj nove američke vojno – političke strategije bio je naime, nikad više omogućiti neprijateljsku kontrolu nad populacijama, teritorijima i resursima Europe i Istočne Azije. Euroazijske zemlje su zbog svojeg geo – političkog položaja, bogatih prirodnih resursa, napredne industrijske infrastrukture, kvalificirane radne snage i sofisticirane vojne opreme bile svjetsko središte moći. Politika SAD –a bila je usmjerena na anuliranje svih potencijalnih prijetnji, koje su mogle dovesti do ponovne destabilizacije snaga u Europi i gubitka ljudskih života. Situaciju u Euroaziji smatrali su ključnom za buduću stabilnost i sigurnost Amerike. Svaka potencijalna prijetnja novo uspostavljenom miru u Europi mogla se odraziti na stanje u Americi. Štoviše, čak i ako bi izravni napad na Sjedinjene Države mogao biti izbjegnut, američka vojska bi i dalje bila primorana vršiti pripreme i osuvremenjivanje vojnog sustava, što bi nepovratno opteretilo američko gospodarstvo, koje ne bi moglo podnijeti još jednu krizu uzrokovanu sudjelovanjem u velikim vojnim poduhvatima. Bilo kakva kontrola ili invazija Euroazije također bi ugrozila političke slobode toliko presudne za temeljna vjerovanja i vrijednosti SAD-a. Da bi to postigli, Sjedinjene su Države u poratnom razdoblju zagovarale multilateralni gospodarski režim liberalizirane trgovine, mogućnost jednakih ulaganja za sve nacije, stabilne tečajevе i punu konvertibilnost valuta (McMahon, 2003: 6 – 9).

Dva su pogleda na Hladni rat prevladavala u Sjedinjenim Državama. Zagovaratelji američke politike krivili su Sovjetski Savez zbog izbijanja Hladnog rata. Ova je politika prikazivala Sovjetski Savez kao ekspanzionistički i ideološki motiviranu zemlju. Prema ovom pogledu, američki su se dužnosnici željeli slagati sa Sovjetima, ali su polako shvatili da je to nemoguće zbog konstantne težnje za svjetskom dominacijom koja je dolazila s Kremlja. Drugi, revizionistički pogled na Hladni rat nastao je 1960-ih, kada su Vijetnamski rat i sve veća dostupnost američkih političkih dokumenata doveli do kritičnijih pogleda na američku politiku. Revizionisti su tvrdili da su američke politike također bile ekspanzionističke i stoga igrale važnu ulogu u pokretanju Hladnog rata. Mnogi revizionisti ukazali su na dugu povijest američkog gospodarskog ekspanzionizma te su tvrdili da su ideološka uvjerenja i gospodarski interesi značajno oblikovali američku politiku u doba Hladnog rata (Leffler, Painter, 2005: 3).

Iako su iz Drugog svjetskog rata izašli kao pobjednici, Sovjeti su pretrpjeli velike gubitke u ljudstvu i ekonomiji. Iako je Staljin želio proširiti sferu utjecaja u istočnoj Europi i

osigurati zemlju od moguće njemačke agresije u budućnosti, nadao se, sve do kasne 1947. godine, da bi te ciljeve mogao ostvariti, a istovremeno zadržati dobre odnose sa Sjedinjenim Državama i Ujedinjenim Kraljevstvom (Leffler, Painter, 2005: 4).

Sovjetska poratna politika, također je, kao i američka, bila produkt straha od nove invazije i sigurnosne nestabilnosti. Devet od 15 Sovjetskih republika tijekom rata su okupirali Nijemci. Invazija Hitlerovih snaga nije zemlju ostavila samo sa desecima tisućama poginulih, već je i rat je uništio Sovjetsku ekonomiju i poljoprivredu. Zemljopisna rasprostranjenost Sovjetskog Saveza predstavljala je najveći izazov adekvatnoj nacionalnoj obrani. Dvije ekonomski najvitalnije regije, Europska Rusija i Sibir, leže na suprotnim stranama Saveza; te su vrlo osjetljive na napad. Zaštita Sovjetskih granica bila je temelj svih strategija nakon rata. Uvjeren da će se brzo Nijemci oporaviti i opet predstavljati prijetnju, Staljin je smatrao da je obvezno poduzeti korake dok je svijet još uvijek bio potresen posljedicama rata, kako bi se osigurala buduća sovjetska sigurnost. Ti su koraci uključivali instaliranje pro-sovjetskih vlada u Poljskoj i drugim ključnim zemljama istočne Europe; širenje sovjetskih granica, tj. aneksiju baltičkih država i istočnog dijela predratne Poljske; progon Njemačke kroz oštar okupacijski režim, sustavnu deindustrijalizaciju i opsežne poslijeratne naknade i obveze, koje bi pomogle obnovi Saveza nakon rata. Te je i takve planove, temeljene na ekspanziji kao najboljem sistemu obrane, trebalo usuglasiti sa novim diplomatskim planovima prema SAD –u i Ujedinjenom Kraljevstvu. Sovjetski su političari prepoznali potrebu dobrih odnosa sa Zapadom, barem u doglednoj budućnosti. S obzirom na gubitke radne snage, resursa i industrijskih pogona u ratu, prijevremeni sukob s Sjedinjenim Državama i Velikom Britanijom stavio bi Sovjete u nepovoljnu situaciju. Staljin i njegovi glavni poručnici su se oslanjali na financijsku pomoć Sjedinjenih Država u obnovi zemlje. Politika neobuzdane teritorijalne ekspanzije bila bi kontraproduktivna, budući da je to moglo bi potaknuti raspad ratnog saveza, što bi rezultiralo uskraćivanjem ekonomske pomoći koju su tražili. Konačno, Sovjeti su zahtijevali poštovanje; inzistirali na tome da im se omogući jednak glas u međunarodnim vijećima i prihvaćanje legitimnosti njihovih interesa. Još više, tražili su formalno zapadno priznavanje njihovih proširenih granica i prihvaćanje ili barem priznavanje njihovog utjecaja u istočnoj Europi. Sva ta razmatranja služila su kao kočnica bilo kakvim nepromišljenim sklonostima ka nekontroliranoj teritorijalnoj ekspanziji, koju bi mogla osigurati moć Crvene armije (McMahon, 2003: 10 – 13).

Sovjetski savez bio je jedina zemlja koja je izašla iz rata s netaknutim i pojačanim predratnim režimom. U poslijeratnim godinama Staljinova vladavina postala je oštra i nepopustljiva. Pojačavajući predratni mentalitet ratnog sukoba, Staljin je preferirao osvetu nad pomirenjem.

U poslijeratnim godinama sovjetsko gospodarstvo nosi trajno vojno opterećenje kako bi bili spremni za sljedeći rat. Izbijanje Korejskog rata potaklo je povratak masovnoj proizvodnji konvencionalnog oružja (Harrison, 2010: 4 – 5). Ishod Drugog svjetskog rata odgovarao je lijevim političkim strankama i Sovjetima. Broj članova u komunističkim partijama vrtoglavo je rastao diljem svijeta najviše zbog uloge komunista u borbi protiv fašista. Američki su se i britanski političari brinuli da će svaki uspjeh komunista služiti interesima Sovjetskog Saveza. (Leffler, Painter, 2005: 7).

Klasični brak iz interesa, ratno udruživanje između vodeće svjetske kapitalističke moći i glavnog zagovornika međunarodne proleterske revolucije, bilo je prožeto napetostima, nepovjerenjem i sumnjama. Osim zajedničke pobijede nad nacističkom Njemačkom, malo je toga poticalo partnerstvo rođeno iz nužde, prožeto teškim sukobima u prošlosti. Sjedinjene Države su pokazale neustrašivo neprijateljstvo Sovjetskom Savezu od vremena boljševičke revolucije. S Druge strane, Kremlj je Sjedinjene Države smatrao vođom kapitalističkog pokreta, koji je konstantno ugrožavao njihov režim. Uslijedili su ekonomski pritisak i diplomatska izolacija, uz ustrajne optužbe s obje strane. Sjedinjene Države prezirale su nepredvidiv i neuredan sistem koji je vladao u Sovjetskom Savezu. Američki stratezi nisu se bojali konvencionalne vojne moći Sovjetskog Saveza, koja je bila izuzetno ograničena. Bili su zabrinuti, zbog utjecaja marksističko – lenjinističke politike, koja je uzela maha među nezadovoljnim i potlačenim mnoštvom u mnogim zemljama svijeta - kao i u samim Sjedinjenim Državama - i moguće revolucije i nestabilnostima koje bi uslijedile (McMahon, 2003: 16 – 17).

Tijekom Hladnoga rata, Europa je bila stavljena pod upravu dviju novih supersila, SAD-a i SSSR-a. Sovjetski Savez vladao je čvrstom rukom na Istoku, dok su Sjedinjene Države imale podršku zapadne Europe. Drugim svjetskim ratom započelo je povlačenje europskih ovlasti iz Azije i Afrike. Europska dominacija ostatkom svijeta, koja je započela nekoliko stoljeća ranije, došla je do iznenađujuće brzog kraja. (Njølstad, 2004: 50). Hladnoratovska politika, koja je provodila u zemljama Zapadne Europe, a koja je uvelike pratila američku, donijela je srednjem sloju građanstva mnoge pozitivne pomake. Pod uvjetom da im se osigura održiv gospodarski rast, radnici su imali više nadnice, kraći radni tjedan, velikodušne socijalne naknade, te poboljšani zdravstveni i obrazovni sustav. Pozitivan gospodarski rast također je pridonio političkoj stabilnosti, smanjile su se tradicionalne napetosti između rada i kapitala i dolazi do pada stope nezaposlenosti.

Nedostatci zapovjednih gospodarstava sovjetskog stila u istočnoj Europi, koja su se borila za ispunjavanje osnovnih potreba lokalne populacije, dodatno su ojačale zapadnjačke tvrdnje o ekonomskoj superiornosti. Šezdesetih godina prošlog stoljeća stvoren je jaz u materijalnim uvjetima između Istočne i Zapadne Europe. Nakon Drugog svjetskog rata, pretežno poljoprivredna društva na istoku rijeke Elbe doživjela je nagli prijelaz iz kapitalizma u socijalizam. Blisko oponašajući Sovjetski model, vladajuće komunističke stranke u Istočnoj Europi započele su politiku brze, prisilne industrijalizacije, istodobno podređujući nacionalističke impulse imperativima 'proleterskog internacionalizma'. Prednosti za obične građane bile su poboljšana zdravstvena zaštita, smanjenje stope smrtnosti djece, povećan pristup obrazovanju, stalno zapošljavanje. Ali ti su dobici često ostali neprimijećeni u zemljama u kojima je vladala politička represija, vjerski progon, suzbijanje individualnih sloboda i čvrsto provođenje ideološkog konformizma, po uzoru na Sovjetski Savez (McMahon, 2003: 111 – 115).

U 80-im godinama 20. stoljeća, zadnjem desetljeću Hladnoga rata, europske su zemlje prošle kroz velike promjene. Kao polazište za analizu služi knjiga autora Olava Njølstada *The Last Decade of the Cold War: From Conflict Escalation to Conflict Transformation*, posebno četvrti dio knjige *Europe in the Last Decade of the Cold War*.

Početak posljednjeg desetljeća Hladnog rata u njemačkim je zemljama obilježio pokušaj obje njemačke države da se povuku iz propadajuće klime u odnosima Istok – Zapad počevši od zime 1979./80., kako bi se zaštitila od povećane međunarodne napetosti i kako bi se nastavili dobri odnosi između obje države (Njølstad, 2004: 221). Opisujući razvoj Hladnog rata u Europi, Vukadinović (1983: 37 – 38) piše:

„Hladni rat u Europi može se promatrati s dva različita stajališta. Točno je da je razvoj istočnoeuropskih zemalja bio izvor napetosti u odnosima dvaju glavnih polova antihitlerovske koalicije – SAD -a i Sovjetskog Saveza, ali je isto tako neprijeporno da je (...) glavni smjer konfrontacije tekao u Njemačkoj i zbog Njemačke. (...). Bitka za Njemačku bila je istodobno bitka za politički, ideološki i ekonomski značajne pozicije u Europi (...). Sjedinjene Američke Države i njihovi saveznici nisu se htjeli odreći Njemačke, koja bi zbog svoje geopolitičke pozicije imala važno mjesto u zapadnom svijetu. Istodobno, takvu njemačku državu i njezin potencijal uvijek se moglo iskoristiti protiv Istoka (...). (...) SSSR je postao glavni nosilac

ideje o potrebi kontroliranja razvoja Njemačke i zalagao se za dugotrajnost procesa koji bi jednom, eventualno, mogli dovesti do ponovnog ujedinjenja njemačkog naroda.“

Njemačka je moć počivala u kontroli nad europskim resursima i vlastitoj sposobnosti korištenja istih za ratne potrebe. Nakon što su Savezničke snage Hitlerovu nacističku Njemačku pobijedile nakon godina mukotrpane borbe, zaključile su da niti jedan protivnik ne smije ponovno dobiti takvu dominaciju nad europskim resursima i industrijskom infrastrukturom. Prema mišljenju tadašnjih američkih vojnih i sigurnosnih stručnjaka, najopasniji scenarij bio je taj da bi Njemačka, ili savez između Njemačke i neke druge zemlje, ili zemlje koja je potisnula Njemačku mogao ponovno postići hegemoniju u Europi (Leffer, 1996: 13 - 14). Njemačka je Demokratska Republika već u 70-im godinama bila u nepovoljnoj financijskoj situaciji. Ekonomska stabilnost nije se postizala povećanjem proizvodnje i potrošnje već smanjenjem investicijskih kvota i sve većim zaduživanjem u Zapadnoj Njemačkoj. Kao posljedica, udoban način kompenziranja deficita socijalističke ekonomije bilo je širenje političkih i gospodarskih odnosa sa Zapadom, što je samo nastavilo spiralu zaduženosti. Skupina članova Politbiroa odana Moskvi strepila je od Sovjetske odmazde ako se povoljni odnosi između dvije Njemačke nastave. Godine 1982. dug Njemačke Demokratske Republike prema Zapadnoj Njemačkoj iznosio je 30,5 milijuna maraka. Kako bi se problem zaduženosti riješio, Sovjetski Savez je ponudio podmiriti 20 milijuna ako bi NJDR prekinuo blisku suradnju sa Zapadnom Njemačkom. Političko vodstvo NJDR nije očekivalo nikakvu pomoć od Sovjeta te su odbili prekid suradnje i trgovine sa Zapadnim Nijemcima. Komunistička partija Njemačke Demokratske Republike 1983. je uklonila minske barijere na granici dvije Njemačke, a 1984. redefinirane su restrikcije za putovanje u Zapadnu Njemačku i dobivanje emigrantskog statusa (Njølstad, 2004: 221 – 225).

Francuska je oklijevala ući u Hladni rat. Zemlja je izgubila ulogu „mosta“ između Istoka i Zapada, i time bila prisiljena prikloniti se američkoj politici što je lišilo francusku diplomaciju svih manevara kojima je mogla povratiti svoju prijašnju moć i utjecaj. Do kraja 1979. odnosi između Istoka i Zapada bili su nepopravljivo uništeni. Francuska je diplomacija tek pobjedom François Mitterranda na izborima u svibnju 1981. prekinula veze s prošlim politikama *détente*¹. Ponovni porast napetosti između Istoka i Zapada, koje su kulminirale

¹ *Détente* je termin koji opisuje period između 1967. i 1979. kada su tenzije između SAD-a i SSSR-a oslabile. Period *détentea* obilježio je porast trgovinske razmjene i suradnje između zemalja. Odnosi su se ponovno pogoršali nakon sovjetske invazije Afganistana, o *détenteu* više na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=8203>, (datum pregleda stranice: 7. 4. 2018.)

tijekom 1983. godine, ponovno je probudio stare dileme i smanjio francuski politički utjecaj. Međutim, do 1984. pojavile su se mogućnosti za unaprjeđenje odnosa, te je Francuska u prvi plan ponovno stavila svoje napore za prevladavanjem Hladnog rata (Njølstad, 2004: 241). U svojoj vanjskoj politici Mitterand je bio čvrst i odlučan u odnosima sa Sovjetskim Savezom, velikodušan i spreman pomoći zemljama Trećega svijeta, sklopio je čvrst savez sa Njmačkom, dok sa SAD – om nije njegovao čvrste odnose. Zalagao se za jednakost i savezništvo u Europi i udario temelje današnjoj Europskoj uniji. Godine 1983. napustio je politiku trošenja svoje socijalističke vlade i odlučio usvojiti politiku fiskalne discipline i ekonomske koordinacije s Njemačkom. Mitterrand se pokazao stabilnijim od svog prethodnika oko pitanja Sovjetske invazije Afganistana i stacioniranja nuklearnih raketa u istočnoj Europi (Bozo, 2017: 115 - 117).

Sovjetska invazija Afganistana krajem 1979. godine, zbog koje je naglo prekinut *détente* i počeo „drugi“ Hladni rat, još je više potaknuo britansku premijerku Margaret Thatcher da se suprotstavi Sovjetima i iskorijeni socijalizam u Ujedinjenoj Kraljevini. Osim sovjetske prijetnje, Thatcher je imala mnogo problema na domaćem terenu. Kada je došla na vlast 1979. godine, Ujedinjena Kraljevina bila je u lošem ekonomskom položaju, u sukobu s Europskom ekonomskom zajednicom oko britanskog doprinosa budžetu zajednice, Irske i Falklandskih otoka. Uspješno se sa skupinom zapadnoeuropskih političara suprotstavila planu američkog predsjednika Reagana za uvođenjem plinovoda od Sibira do Zapada (Njølstad, 2004: 268 – 269). Do 1979., Britanci su vjerovali da je socijaldemokracija ušla u duboku ideološku krizu. Politika Keynesianskog upravljanja² za postizanje gospodarskog rasta, stabilnosti cijena i punu zaposlenost bila je diskreditirana i napuštena. Vladine politike usmjerene na preraspodjelu gospodarstva kroz viškove putem fiskalne politike, programe socijalne skrbi i socijalnog osiguranja bile su naširoko kritizirane zbog njihova doprinosa jačanju krize. Samo je u slučaju vanjskih poslova i obrane politika ostala nepromijenjena, tj. podudarala se s politikama donesenim prije dolaska Margaret Thatcher na premijersku poziciju. Ekonomske promjene bile su u znaku politike privatizacije nacionalizirane industrije, komunalnih poduzeća i poduzeća u javnom sektoru, obveza sindikata, prodaje javnih stanova i uvođenjem tržišnog liberalizma u netržišnom javnom sektoru (Heffernan,

² Keynesianski menadžment je ekonomska teorija totalne potrošnje na tržištu i njezinih utjecaja na *output* i inflaciju. Razvio ju je britanski ekonomist John Maynard Keyens u pokušaju razumijevanja Velike depresije, više o temi na: <https://www.investopedia.com/terms/k/keynesianeconomics.asp>, (datum pregleda stranice: 7. 4. 2018.)

2014: 18 – 20). Na krilima nove izborne pobjede u lipnju 1983. godine, Thatcher je donijela i novi pristup prema politici Sovjetskog Saveza. Njezin pristup prema Sovjetskom Savezu bio je umjereniji, njezine intervencije u odnose između Istoka i Zapada nisu bile konfrontacijske i abrazivne, bila je otvorena za pregovore. Nakon uspješnog posjeta Mikhaila Gorbačova Londonu 1984. godine, imala je ne samo njegovo povjerenje, već i povjerenje američkog predsjednika Regana. (Njølstad, 2004: 270 – 271).

Tijekom Hladnog rata, Sjedinjene su Američke Države zacrtale tri cilja u diplomatskim odnosima s Italijom. Prvi cilj: (1) trebalo je stvoriti, ili pomoći izgraditi pouzdanog antikomunističkog saveznika. Drugi cilj: (2) pridobiti Italiju u savez zapadnih zemalja, zbog njezina položaja na Mediteranu i blizini tada nesvrstanoj Jugoslaviji. Posljednji faktor (3) je bio uključiti Italiju u osnivanje Sjevernoatlantskog vojnog saveza, NATO-a (Varsori, Zaccaria, 2018: 15 – 16). Pozicija i uloga Italije u hladnoratovskim procesima 1980-ih je rezultat tri odvojena, ali međusobno povezana procesa: (1) evolucija međunarodnih odnosa od kraja 1970-ih do ranih 1980-ih, (2) suvremena transformacija unutarnjeg političkog scenarija u Italiji i (3) preoblikovanje talijanske vanjske politike (Njølstad, 2004: 277). U 1980-ima na političkoj su sceni u Italiji relativno jake bile stranke socijalističke i komunističke ljevice, često popraćene radikalnim sindikatima u industrijskom sektoru (Sotiropoulos, 2006: 6). Jedna od većih političkih promjena toga doba je činjenica da prvi put od 1945. vodstvo vlade nije pripalo kršćanskim demokratima, već republikancima, od lipnja 1981. do prosinca 1982. godine, a zatim socijalistima, od kolovoza 1983. Godine do lipnja 1987. godine. Promjene na političkoj sceni popraćene su postupnim gospodarskim oporavkom i uspješnom borbom protiv terorizma. Nova faza talijanske domaće politike podudarala se s promjenama u talijanskoj vanjskoj politici. Glavni cilj novog aktivizma bio je nadoknaditi gubitak prestiža koji je Italija pretrpjela u cijelom svijetu tijekom sedamdesetih, kada je kombinacija ekonomske nestabilnosti, terorizma i političke nestabilnosti doprinijela stvaranju slike Italije kao izuzetno krhke i nepouzdanе zemlje. Prvi put u mnogo godina postojao je pokušaj izrade nacionalne strateške vizije, koja je jasno pokušavala kombinirati talijanske nacionalne interese s interesima zemalja članica NATO-a (Njølstad, 2004: 284).

Iako je smatran zaboravljenim dijelom Europe tijekom Hladnoga rata, uloga sjevernog bloka, tj. skandinavskih zemalja u NATO-ovim strategijama 1980-ih bila je određena dvama parametrima: (1) tim se zemljama trebala osigurati zaštita i oslonac u međunarodnim odnosima i (2) strah da će te zemlje postati pijuni u velikoj igri moći u kojoj bi one imale mali

ili nikakav utjecaj (Njølstad, 2004: 304). Tzv. 'Nordijska stabilnost', je politika nastala je nakon Drugog svjetskog rata i bila na snazi skoro četiri desetljeća (tj. 1949. - 1989.). Djelomično se temeljila na nacionalnoj politici nordijskih zemalja, ali i na prepoznavanju donesenih politika od strane dviju supersila u Hladnom ratu. Zemlje nordijskog bloka imale su slične vanjsko – političke ciljeve i stavove prema hladnoratovskom politikama. Za razliku od nuklearnog naoružanja, kojemu su težile dvije strane u Hladnome ratu, politika skandinavskih zemalja je bila potpuno drugačija, vladala je politika demilitarizacije. Glavni cilj vanjsko – političkih strategija zemalja skandinavskoga bloka bio je ograničiti strani utjecaj na njihove zemlje i spriječiti skladištenje nuklearnog oružja na teritoriju skandinavskoga bloka. Bivši finski premijer Urho Kekkonen predložio je osnivanje zone bez nuklearnog oružja kako bi se zadržao momentum politike demilitarizacije. Jedinstvena priroda nordijskih odnosa nije samo služila izgradnji identiteta nordijskih nacionalnih vlada u ideološkom smislu, već im je pomogla da se bave mnogim praktičnim problemima toga vremena. Sve su nordijske države imale su neke trgovinske odnose s SSSR unatoč tome što su Island, Norveška i Danska tada pripadale suprotstavljenom savezu (Ólafsson, 2009 : 38 – 40).

Švedska politika neutralnosti percipirala se kao jedan od konstitutivnih stupova švedske socijalne politike – „Folkhemmeta“. Neutralnost je dobro služila Švedskoj. Iako bi poneki švedski političari povremeno neutralnost dovodili u pitanje, kao što se dogodilo u kasnim četrdesetim godinama 20. stoljeća, tijekom nastajanja Hladnog rata i kada je Švedskoj članstvo u NATO-u postavljeno kao opcija, politika neutralnosti bila je u javnosti snažno podržana (Oelsen, 2000: 156 – 157).

Norveška nevoljnost prema izravnom uključivanju u politiku velikih snaga, bez obzira na njezino članstvo u NATO-u, bila je jasna od početka Hladnog rata. Takozvana „politika temelja“ je jednostrana deklaracija iz 1949. godine, kojom je određena zabrana stacioniranja svih stranih vojski na norveški teritorij, osim ako je zemlja bila napadnuta ili pod prijetnjom. U radikaliziranoj atmosferi 1970-ih, svaki je pokušaj da se Norveška vlada približi NATO-u bio potkopan. Norveški građani protivili su se i stacioniranju nuklearnog naoružanja na svom teritoriju. Zbog prvobitnog neslaganja oko nuklearne politike s NATO-om, a kasnijeg popuštanja zahtjevima ostalih članica saveza, u jesen 1981. godine došlo je do pada vlade u Norveškoj. U cjelini, norveške vlade tijekom Hladnog rata imale su tendenciju zadržavanja istih linija sigurnosne politike, koju je izdala vlada u egzilu tijekom Drugog svjetskog rata. Dvije glavne značajke koje su odvojile Norvešku od glavnih političkih struja NATO-a bila su ograničenja stranim vojskama i skepticizam prema nuklearnom oružju. (Njølstad, 2004: 304 – 306).

Politička situacija u Danskoj 1980-ih započela je naporima socijaldemokratske vlade da se riješe teška pitanja oko dvostrukog spora s NATO-om. Ti napori otkrili su duboke pukotine unutar Socijaldemokratske partije, kao i duboki raskol između te stranke i nesocijalističke oporbe, nakon što je potonja preuzela vladu kao manjinska koalicija od četiri stranke 1982. godine. Prema tome, u vijećima NATO-a, danska vlada je bila pouzdani saveznik. Jedno pitanje na kojem je Danska inzistirala mnogo snažnije od Norveške, bilo je pitanje skladištenja nuklearnog oružja na svom teritoriju (Njølstad, 2004: 306 – 307).

Poljska kriza od 1980. do 1981. godine, označila je početak kraja sovjetske kontrole Istočne Europe. Dok je NATO jedva izdržao utjecaj *détentea* i njegova kolapsa, Varšavski pakt uspješno je preoblikovan u učinkovit instrument sovjetske politike. Reorganizacija saveza, pokrenuta 1969. godine, s ciljem modernizacije i integracije oružanih snaga država članica završena je 1980. Pojava masovnog pokreta „Solidarnosti“ u kolovozu 1980. bio je izazov za Kremlj i sovjetski utjecaj u istočnoj Europi. Buntovni radnički pokret želio je obećanje socijalističkog sna; samoupravu i manje posla za veću plaću. Zahtjevi i fenomenalni rast „solidarnosti“ doveli su do propasti komunističkog režima koji je pogrešno upravljao zemljom. Poljski su čelnici dopustili da se opozicijske stranke registriraju kao legitimne političke organizacije, čime je kompromitiran monopol moći komunističke stranke. (Mastny, 1998: 5 – 8). Kriza je prošla kroz tri faze: (1) štrajkovi, koji su se prvotno širili pod ekonomskim parolama, da bi kasnije poprimili političku notu, (2) borba za novi sindikalni sustav i (3) neuspjeh u stabiliziranju ekonomije i dobivanju povjerenja društva. Kriza u Poljskoj dovela je do nekoliko zaključaka: (1) političko-pravno i socijalno ustrojstvo države bilo je potrebno uskladiti s ekonomskim promjenama, (2) u svakom društvu, pa tako i u socijalističkom postoje problemi koji izviru iz načina upravljanja zemljom, (3) zahtjeve radničke klase bilo je potrebno integrirati u širi društveno-politički kontekst, (4) religijske organizacije imale su važnu ulogu tijekom štrajkova, (5) o stanju države odlučivalo je stanje radničke klase, (6) trebalo je učiti iz iskustva drugih socijalističkih zemalja i (7) kriza je bila temelj društveno-političke reforme (Wiatr, 1981: 102 – 108). Ponašanje Reaganove administracije tijekom poljske krize pokazalo je američku nestabilnost u vanjsko – političkim odnosima. S pravom uvjeren da je sovjetski sustav na rubu kolapsa, ali ne očekujući da će se to dogoditi uskoro, predsjednik počinje provedbu masivnog programa naoružanja namijenjenog svrgavanju vladara "zlog carstva". Dokaz sovjetske nevoljkosti da jednostrano primjeni silu u Poljskoj pokazuje da je opasnost od velikih vojnih sukoba, koji proizlaze iz lokalnih uzroka znatno smanjena. Unatoč pojačanim strahovima od takvih katastrofa, koje su

mogle biti posljedica nepažnje ili pogrešne procjene, vođe Kremlja postali su svjesni svojih ograničenja, čime je vjerojatnost krize bez kontrole manja nego što je to bilo u razdoblju *détentea*. Ponašanje vodstva SSSR –a u poljskoj krizi nije bilo značajno pod utjecajem Zapadne politike. Sovjetski čelnici ciljno su pokušali sakriti svoje slabe točke i tako su u velikoj mjeri dokazali da je sustav neodrživ na pritiske Zapada. Sustavni nedostaci, koji su na kraju doveli do kraha Sovjetskog Saveza i Hladnoga rata, postojali su i prije krize u Poljskoj, koja ih je samo još više istaknula. (Mastny, 1998: 33 - 34).

Komunistički vođa Rumunjske, Nicolae Ceaușescu, koji je zemljom vladao od 1965. godine do nasilnog svrgavanja s vlasti 1989. godine, zemlju je proveo kroz mnoge društveno-političke i ekonomske promjene. Radikalizacija Ceaușescuova režima trajala je od 1972. godine do 1984. godine. Tada se ponovno uspostavlja ideološka ortodoksnost, cikličke antiintelektualne kampanje; dolazi do dramatične transformacije elite i sve veće fasciniranosti golemim gospodarskim ulaganjima. (Tismaneanu, 1998: 7). U odnosu na ostale zemlje komunističkog bloka Rumunjska je najviše bila okrenuta Zapadu. Postupno je postala neovisna o ostalim državama u istočnom bloku. (Szabo, 2012: 5). Tijekom kasnih sedamdesetih i ranih osamdesetih godina, Ceaușescu je svoju vlast protkao elementima sultanizma. Koristio se nacionalizmom kako bi učvrstio svoj položaj u stranci. Svojoj braći i supruzi osigurao je visoke pozicije u stranci i vladi (Dîrdală, 2011: 4). Sve do ranih osamdesetih godina 20. stoljeća, rumunjska radnička klasa profitirala je od politika urbanizacije i industrijalizacije, koje je provodila komunistička vlada. Krajem 70-ih godina do pada komunističkog režima 1989. godine, radnička je klasa bivala sve nezadovoljnija političkom situacijom u zemlji. To je razdoblje strukturnih kriza u rumunjskog „multilateralno razvijenog socijalizma“. Upravo su se tada događali najveći radnički prosvjedi. Sveopće nezadovoljstvo društveno-političkim i ekonomskim prilikama u zemlji dovelo je do nasilnog svrgavanja Ceaușescua 1989. godine (Petrescu, Petrescu, 2005: 329 – 330). U post-totalitarnom režimu službena ideologija postaje sve više i više izolirana od društva, dok ideološko opredjeljenje stranih dužnosnika slabi. Imperativi vlasti mogu ih učiniti osjetljivijima na tehnokratske ideje, tj. one koje su orijentirane na učinkovitost. Sposobnost i volja partijske države da društvo drži u stalnom stanju mobilizacije polako kopni. U rumunjskom slučaju početni koraci prema liberalizaciji koje je Nicole Ceaușescu odobrio kreću se u gore navedenom smjeru. Međutim, na kraju taj put nije preuzet. Konsenzus građana Rumunjske bio je taj da je Ceaușescuv režim i nakon promjena ostao totalitarna,

staljinistička enklava u regiji koja je počela pokazivati znakove totalitarnog propadanja (Dîrdalâ, 2011: 6).

Kao zaključak hladnoratovskih prilika u Europi može se istaknuti komentar Tvrtka Jakovine (2011: 28) u knjizi *Treća strana Hladnog rata*:

„Hladni rat na Starom kontinentu i odnosi supersila najvažniji su, središnji, početni i zaključni dio Hladnog rata. (...) Hladni je rat bio, (...) stabilan i predvidljiv sustav između supersila. U Europi je to bilo prilično vidljivo i prije, a naročito nakon formiranja blokovske podjele 1975.“

Tri su događaja obilježila kraj 70-ih i početak 80-ih godina 20. stoljeća u Saveznoj Federativnoj Republici Jugoslaviji: (1) dolazi do gospodarske krize i krize u samoupravnom socijalizmu, (2) umiru tri važna jugoslavenska političara: Edvard Kardelj, Josip Broz Tito i Vladimir Bakarić i (3) ponovno eskaliraju sukobi na Kosovu (Matković, 1998: 377). Tijekom Hladnoga rata Jugoslavija se politički i teritorijalno nalazila između Zapadnog i Istočnog bloka. 50-ih godina 20. stoljeća političari počinju raspravljati o ideji nesvrstanosti. Prvi koji je prepoznao sličnosti između Jugoslavije i bivših europskih kolonija u Africi i Aziji bio je jugoslavenski veleposlanik u Indiji Josip Đerda (Majstorović, 2014: 7). Kredelj (1975: 5) je pokret nesvrstanih opisao kao:

„ (...) najšire prisutnu težnju naroda u aktivnoj borbi da postignu punu nacionalnu slobodu i da osiguraju pravo da se u toj slobodi društveno razvijaju suglasno svom vlastitom izboru, da ne budu ili da prestanu da budu ekonomski i politički privjesak velikih svjetskih sila, odnosno centra vojno-političke i ekonomske moći, da se u tom procesu osiguraju od vanjske dominacije i eksploatacije i da s tih pozicija mogu da utječu na razvoj međunarodnih odnosa.“

Međunarodno gledano, Jugoslavija je bila na podjednakoj distanci i od SAD-a i SSSR-a, što je zemlji pružalo jedinstvenu priliku da zadrži političku stabilnost i pridruži se pokretu nesvrstanih. Politički sustavi polariziranih strana u Hladnome ratu nisu privlačili jugoslavensko političko vodstvo. SFRJ se kao socijalistička zemlja nije željela priključiti zapadnom, kapitalističkom bloku, koji bi ugrozio njezinu neovisnost. Što se tiče odnosa sa SSSR-om, obilježio ih je sukob između Staljina i Tita iz 1948. godine. Potpisivanjem

Varšavskog pakta SSSR je europske zemlje izvan Saveza želio povezati u federacije socijalističkih zemalja. Jugoslavija je odbila federaciju s Bugarskom i time se još više udaljila od SSSR-a. U odnosima između dviju zemalja bilo je uspona i padova sve do raspada režima 90-ih godina 20. stoljeća (Majstorović, 2014: 6 – 7).

Iako je Jugoslavija bila jedna od tehnološki najnerazvijenijih zemalja u Europi, krajem 70-ih godina počela se svrstavati u potrošačke zemlje. Struktura potrošnje sve je više nalikovala potrošnji industrijskog društva. Socijalna se struktura također radikalno promijenila. Početkom 70-ih godina 80 % stanovnika živjelo je u gradovima. Jedino je na Kosovu većina stanovnika živjela u ruralnim naseljima (Bilandžić, 1985: 387 – 389).

Jugoslavija je bila zemlja naseljena ljudima različitog etničkog i religijskog podrijetla. Na jugoslavenskom su tlu najzastupljenije bile tri religije – pravoslavna, katolička i muslimanska. Jugoslavija je po ustrojstvu bila savezna federativna republika, koja se sastojala od šest saveznih republika i dvije autonomne pokrajine (Simčić, 208: 404).

Kao što je već naglašeno, tri događaja, koja su obilježila 1980-e su ekonomska kriza, smrt glavnih političkih čelnika SFRJ i izbijanje nereda na Kosovu.

Matković (1998: 377 – 378) gospodarsku krizu, koja je Jugoslaviju zadesila u 70-im godinama opisuje:

„Prema privrednim pokazateljima, može se utvrditi da je 1979. došlo do potpunog zastoja rasta proizvodnje (...). Država nije mogla plaćati uvoz nafte, opreme i sirovina: nastali su prekidi u procesu proizvodnje. (...) posljedica je bila sniženje produktivnosti rada. Počela se uvoditi racionirana opskrba deficitarnim proizvodima. (...) Deviznu bilancu država je održavala doznakama radnika u inozemstvu, koji su većinom bili iz Hrvatske. (...) Vodeća državna garnitura, koristeći se svojim utjecajem na privredna kretanja, vodila je politiku zatvaranja, blokirajući tako uključivanje u svjetsko tržište“.

Glavni uzrok krize bili su galopirajuća inflacija, ogroman vanjski dug i monetarna nelikvidnost. Svi su ovi problemi zemlju doveli do bankrota. Negativni bonitet rezultirao je nemogućnošću vraćanja dugova. Uvedene su ozbiljne mjere štednje, koje nažalost nisu polučile pozitivne rezultate. Političke i ideološke politike sprječavale su stvarni napredak i rješavanje krize (Milanović, 2011: 85 – 86). Neodrživost gospodarskog stanja u drugoj polovini 70-ih godina dovela je do situacije da visoku stopu gospodarskog rasta nije pratilo povećanje broja zaposlenih (Kasalo, 2017: 101). Kriza je trajala sve do 90-ih godina 20. stoljeća. Početkom osmog desetljeća usporen je rast inflacije i smanjio se vanjski dug.

Vrijednost dinara je stabilizirana te je započeo proces uvođenja tržišne ekonomije (Čurić, 2016: 9). Jović (2001: 94): o krizi piše:

„Ekonomska je kriza u Jugoslaviji značajnim dijelom bila proizvod političkih i ideoloških prilika (podjednako domaćih kao i međunarodnih), a njeno je razbuktavanje svakako smanjilo privlačnost jugoslavenskog modela. Kriza je razvoja, izazvana (i) megalomanskim ambicijama političke elite u Jugoslaviji i postavila Jugoslaviju u dužnički odnos prema (uglavnom zapadnim) posuđivačima, a time je ugrozila i unutrašnju stabilnost i nezavisnost zemlje u međunarodnoj politici.“

Osim gospodarske krize, krajem 70-ih i početkom 80-ih umrla su tri važna jugoslavenska političara, što je dodatno destabiliziralo ionako već osjetljivu društveno-političku situaciju. Edvard Kardelj, Titov najvažniji suradnik, tvorac Ustava SFRJ, glavni autor Programa Saveza komunista Jugoslavije i član Predsjedništva SFRJ, umro je 1979. godine. Josip Broz Tito umro je 1980. godine, a Vladimir Bakarić, vodeći političar u SR Hrvatskoj 1982. godine (Glavan, 2013: 3). Godine 1975., četiri godine prije nego što je umro, Kardelj je upozoravao na lošu ekonomsku situaciju u zemlji. Godine 1977. započeo je inicijativu demokratiziranja političkog sistema nazvanu *Pravci razvoja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja*. Kardelj je nastojao prokazati neprimjerenost višepartijskog sistema organizacije jugoslavenskog društva. Kritizirao je pojam i određenje političke demokracije. Problematiku političke demokracije želio je riješiti uvođenjem samoupravne demokracije. Dok je, po njegovu mišljenju, polazište političke demokracije apstraktni građanin i njegova prava i slobode, samoupravna je demokracija orijentirana na stvarnog, konkretnog radnika i njegova prava i slobode. Iako su njegove ideje prihvatili i Centralni komitet i Savez komunista Jugoslavije, ništa se po tom pitanju nije poduzelo jer su članovi CK i SKJ-a bili zaokupljeni pripremama za život nakon Kardelja i Tita. (Bilandžić, 1985: 465 - 467).

Josip Broz Tito umro je 1980. u Ljubljani. Osim što je na čelu SFRJ bio od njezina osnutka 1945. godine, bio je i predsjednik Saveza komunista Jugoslavije (Matković, 1998: 378). O Titu Matković (1998: 384) piše:

„U unutarnjem političkom životu Tito je bio neprikosnoveni vođa, slavljenje koga je stvorilo kult ličnosti. Bio je naglašeni izraz totalitarnog režima. (...) kao predvodnik pobjedničke antifašističke borbe Tito je uživao velik ugled u međunarodnim razmjerima. Bio

je cijenjen u pokretu nesvrstanosti, u kojem je zauzimao čelnu poziciju. Što se tiče gospodarskih pitanja, Tito za njih očito nije pokazivao interes, a niti potrebnu spremu da se njima ozbiljnije bavi.“

Posljednjih godina Titove vladavine, Jugoslavija se ekonomski, društveno i politički raspadala. Tito je izgubio kontrolu nad ekonomskom i političkom situacijom u zemlji. Budući da je znao da mu je ostalo malo života, morao je odabrati nasljednika. Predložio je osnivanje institucije Predsjedništva SFRJ. Osim što je znao da je predsjednik najmoćnija osoba u zemlji, nije htio da predstavnik samo jednog naroda bude na vlasti jer bi to moglo potaknuti etničku netrpeljivost među narodima Jugoslavije. Zemlja je bila u dubokoj ekonomskoj krizi. Politički vrh provodio je politiku spašavanja nerentabilnih tvrtki, umjesto da se bavio problemima sve veće inflacije i nezaposlenosti. (Šaur, 2015: 21 – 22). Nakon Titove smrti nitko više nije vjerovao u bratstvo i jedinstvo. Političke institucije bile su predvođene velikosrpskim političarima, na čelu sa Slobodanom Miloševićem, koji su naglo ojačali nakon Titove smrti. Čvrsta jugoslavenska politika počela je naglo pucati na svim stranama (Matković, 1998: 384 – 385).

Osjećaj, ne samo političke, već i ekonomske nejednakosti među jugoslavenskim republikama, bio je glavni uzrok nezadovoljstva u svim dijelovima Jugoslavije od sredine 80-ih godina 20. stoljeća, jer se tada glavne rasprave nisu vodile oko ekonomske učinkovitosti ili neučinkovitosti, već oko nepravedne raspodjele profita među republikama. Nejednakost, u političkom i ekonomskom pogledu, bili su glavni pokretači nemira na Kosovu. Kosovo je po svim kriterijima bilo najslabija karika u jugoslavenskom sustavu. Osim što je, u odnosu na ostale republike i pokrajine bila daleko najnerazvijenija, politički vrh Jugoslavije nije dovoljno percipirao rastuće nezadovoljstvo albanskog stanovništva na Kosovu. Bili su politički, ekonomski i kulturno inferiorni. (Jović, 2001: 96 – 97). Ubrzo nakon Titove smrti počele su prve rasprave o gospodarskoj nerazvijenosti Kosova. Početkom 80-ih godina 20. stoljeća situacija se popravila formiranjem novih gospodarskih i političkih reformi. Udio poljoprivrednog stanovništva spao je na 36 %, povećana je industrijska proizvodnja i broj zaposlenih te osnovane kulturne i medijske institucije (Glavan, 2013: 10 – 11). Studentski protesti na Kosovu 1981. godine označili su početak velikih problema u Jugoslaviji. Osim što su nemiri na Kosovu imali nacionalističko obilježje, građani Kosova zalagali su se za drukčiji model socijalizma od onoga koji je vladao do tada. Za razliku od samoupravnog ili nedržavnog socijalizma, koji je vladao u Jugoslaviji, model radikalnog socijalizma u državno-socijalističkoj varijanti, koji je zastupao albanski političar Enver Hoxha, bio je sve privlačniji

Albancima na Kosovu. Albanski radikalni egalitarizam poticao je ekonomsku jednakost, dok je, politički gledano, bio temelj za rasprave o kosovskoj republici (Jović, 2003: 276 – 277). O nacionalističkim težnjama albanskog stanovništva na Kosovu, kakvima ih je proglasio SKJ, Bilandžić (1985: 495) piše:

„Rukovodstva Saveza komunista Kosova, SR Srbije i Jugoslavije ocijenila su nemire 1981. na Kosovu kao kontrarevolucionarni iredentističko-nacionalistički pokušaj stvaranja etnički čiste albanske republike u sastavu jugoslavenske federacije s perspektivom sjedinjenja s Albanijom na osnovi prava na samoopredjeljenje do odcjepljenja, koje po Ustavu imaju jugoslavenske republike. Tako zamišljena albanska republika obuhvatila bi i dijelove SR Makedonije i SR Crne Gore nastanjene Albancima, sa ukupno više od 1 700 000 stanovnika.“

Kosovski su predstavnici od političkog vrha SFRJ tražili sljedeće: (1) kosovski ustav, (2) posebne državne praznike za žitelje Kosova, (3) nacionalnu zastavu, (4) promjenu imena iz *Kosovo i Metohija* u *Kosovo* i (5) ravnopravno predstavljanje u svim državnim institucijama i tijelima (Jović, 2003: 273 – 274). O krizi na Kosovu Matković (1998, 386) piše: „Nemiri su počeli demonstracijama u Prištini, odakle su se proširili po svim većim mjestima na Kosovu. Demonstracijama, koje su započeli studenti i srednjoškolci, priključili su se i ostali stanovnici, a glavna krilatica je bila *Kosovo – republika*. Demonstracije su se brzo pretvorile u sukobe s policijom, a kako nemiri nisu jenjavali, intervenirala je i vojska. Proglašeno je izvanredno stanje, koje je potrajalo tri mjeseca.“ Studentska pobuna probudila je srpske nacionaliste, koje je Tito, dok je još bio na vlasti, držao pod kontrolom. Sva dotad neriješena politička, ekonomska i socijalna pitanja eskalirala su na Kosovu (Čurić, 2016: 9 – 10). Protesti na Kosovu, kako piše Jović (2001: 98), nisu bili niti prozapadni niti antisocijalistički, već protesti protiv nejednakosti. Ti su protesti bili prohodžistički – u jednu su se cjelinu povezali socijalistički i nacionalistički elementi. Oni su bili revolucionarističke i fundamentalno-socijalističke prirode jer im je u srži bio povratak idealima marksizma i lenjinizma, tj. težilo se povratku tzv. izvornom socijalizmu, socijalizmu bez nejednakosti i nepravde bilo kakve vrste. Nemiri na Kosovu samo su potvrdili već otprije poznatu težnju za redefiniranjem položaja i statusa Kosova unutar SFRJ (Matković, 1998: 387).

“Krajem osamdesetih godina dogodile su se najznačajnije promjene u cjelokupnoj strukturi svjetske politike od 40-ih godina prošlog stoljeća, što je kulminiralo iznenadnim i potpuno neočekivanim krajem ideoloških i geopolitičkih borbi koje su dugih 45 godina definirale međunarodne odnose“ (McMahon, 2003: 143).

80 – te godine 20. stoljeća obilježile su velike političke promjene u Europi i bivšoj Jugoslaviji. Promjene u međunarodnoj politici označile su početak kraja Hladnog rata. U tom istom razdoblju u bivšoj SFRJ su umrli tri važna političara. Previranja koja su uslijedila nakon njihove smrti, gospodarska kriza i kriza na Kosovu dovele su do raspada Jugoslavije.

4. ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE U SARAJEVU 1984. GODINE

Održavanje Olimpijskih igara Sarajevu je donijelo svjetsku prepoznatljivost. Grad, do tada poznat po atentatu na habsburškog nadvojvodu i prestolonasljednika Franju Ferdinanda i suprugu Sofiju, koji je pokrenuo Prvi svjetski rat, dobit će novo ruho. Tisuće stranih novinara i turista danima su boravile u Sarajevu i milijunima stanovnika u svojim matičnim zemljama prenosile svaki, pa i najmanji događaj koji se zbije u gradu. Sarajevo je dobilo jedinstvenu priliku zauvijek se upisati u anale olimpijske povijesti.

Održavanje velikih sportskih natjecanja nije važno samo sa sportskog, već i s gospodarskog i medijskog aspekta. Budući da ovakva natjecanja privlače sportaše, posjetitelje i novinare iz cijeloga svijeta, pomažu promjeni imidža gradova domaćina. Postaju najbolje komunikacijske platforme za promociju grada i cijele zemlje domaćina. Glavni promotivni i ekonomski učinci, koji proizlaze iz velikih sportskih natjecanja, produkt su globalne medijske pozornosti (Skoko, Vukasović, 2008: 213).

Olimpijske se igre općenito smatraju najvažnijim sportskim natjecanjem na svijetu. Održavaju se svake četiri godine, a povijest im seže iz vremena antičke Grčke. Zimske olimpijske igre, 14. po redu, koje su se u Sarajevu održavale od 8. do 19. veljače 1984., jedine su olimpijske igre koje su se održale na prostoru bivše Jugoslavije i druge koje su održane u nekoj socijalističkoj zemlji, nakon Igara u Moskvi 1980. godine. 13 godina prije održavanja Igara, Ljubiša Zečević političkom je i sportskom vodstvu Jugoslavije predstavio projekt domaćinstva 14. Zimskih olimpijskih igara. Nadležna su tijela 4. studenog 1977. godine predala službenu dokumentaciju za kandidaturu za domaćinstvo 14. Zimskih olimpijskih igara. Ostali kandidati su bili švedski grad Göteborg i Sapporo u Japanu. Natjecanja su se održavala na planinama Bjelašnici, Jahorini, Igmanu i Trebeviću, koje su u neposrednoj blizini Sarajeva, te u sportskim dvoranama Koševo, novoizgrađenom olimpijskom kompleksu Zetra, te sportskom kompleksu Skenderija (Ratković, 2015). Građani Sarajeva željeli su novi identitet, željeli su da svijet prepozna njihovu neovisnost, prijateljstvo, entuzijazam i ponos. Kako bi pomogli financirati Igre, Sarajlije su četiri godine iz svojih primanja izdvajali za Igre. Organizacijski odbor Igara u Sarajevu izveo je malo financijsko čudo, budžet od 160 milijuna dolara potrošen je kako bi se grad i okolne planine pretvorile u arene i atletske objekte dostojne Olimpijskih igara (Schaap, 1984: 13). Jugoslavensku politiku bratstva i jedinstva

nisu promicale samo središnje jugoslavenske vlasti, već posebno Organizacijski odbor 14. Zimskih olimpijskih igara, koji je osnovan 1980. godine i koji je uglavnom bio sastavljen od osoba iz BiH, a većina njih bila je iz Sarajeva. Pokretačka snaga Igara bio je Branko Mikulić, predsjednik Saveza komunista u BiH i predsjednik Organizacijskog odbora, u suradnji s Općinom Sarajevo. Mikulić je želio da igre ne budu samo prestižan događaj održan u Sarajevu, već i alat modernizacije grada, te gospodarske i političke uloge BiH u Jugoslaviji (Moll, 2014: 132).

U financiranje 14. Zimskih olimpijskih igara, kao i prilikom organiziranja mediteranskih igara u Splitu 1979. godine, uključili su se građani iz cijele bivše Jugoslavije. Svi zaposleni građani u bivšoj SFRJ odvajali su 0, 2% od svojih mjesečnih prihoda, a građani Sarajeva 0, 3 % mjesečnih prihoda. Organizacijski se odbor 14. Zimskih olimpijskih igara u pogledu financiranja suočio sa dva problema: (1) zbog potrebe obnove i izgradnje sportskih objekata i borilišta te smještajnih kapaciteta i svih popratnih objekata, dio financijskih sredstava se morao prikupiti u godinama kada su se vršile potrebne pripreme za održavanje Igara i (2) dinamika priljeva financijskih sredstava bila je neravnomjerna, tj. najveći priljev sredstava ostvaren je neposredno prije samih Igara i tijekom održavanja Igara. Prema ranije utvrđenim obvezama grad Sarajevo, Savezna Republika Bosna i Hercegovina te Savezna Federativna Republika Jugoslavija su uplatili određena novčana sredstva. Pošto ti iznosi nisu bili dovoljni Organizacijski odbor se zadužio kod banaka i Međunarodnog olimpijskog odbora kreditom pokrio preostale troškove. Dio novca potekao je i iz privatnih donacija iz zemlje i inozemstva (Sučić, 1984: 182 – 1863).

U vremenu kada je podnesena službena kandidatura za domaćinstvo Zimskih olimpijskih igara, u Sarajevu je postojala jedna dvorana sa umjetnim ledom, te tereni, iako ograničeni za biatlon i skijaško trčanje na Igmanu, te staze za natjecanja u alpskom skijanju na Jahorini. Sa priprema za izgradnju novih i obnovu postojećih sportskih i smještajnih objekata počelo se 1979. godine, kada je Izvršni odbor donio odluku o formiranju ekspertne radne skupine, kojoj je zadatak bio izraditi Prostorni plan grada Sarajeva sa posebnim područjem 'ZOI Sarajevo '84'. Prostorni plan je usvojen na sjednici Organizacijskog odbora u srpnju 1979. godine (Sučić, 1984: 104).

Tijekom priprema za Igre izgradile su se bazične olimpijske komunikacije, koje su grad povezale sa sportskim objektima. Već su 1981./82. djelomično uređene skijaške i skakačke staze na Jahorini, Bjelašnici i Igmanu, na kojima su se i prije Igara održavala natjecanja. Na

planini Trebević izgrađene su staze za bob i sanjkanje. U centru Sarajeva izgrađene su dvije dvorane s umjetnim ledom za natjecanja u hokeju, brzome klizanju i umjetničkome klizanju. Također je izgrađen i hotel visoke kategorije za predstavnike Međunarodnog olimpijskog odbora, strane dužnosnike i uglednike iz cijeloga svijeta (Stajić, et al., 1981: 5 – 6). Organizacijski odbor prvotno je planirao udomiti sportaše u studentskom domu Sveučilišta Nedžarici. Za tu je svrhu izgrađena zgrada s 1000 kreveta, ali to je bilo nedovoljno za borbu sa svim očekivanim olimpijskim stanovnicima. Umjesto gradnje dodatnih kapaciteta u Nedžarici, Organizacijski odbor konačno je odlučio sagraditi zasebno Olimpijsko selo, vjerujući da bi ovo rješenje bilo udobnije za sportaše. Mojnilo, mjesto na zapadu grada koje je trebalo postati nova stambena četvrt, izabrano je za Olimpijsko selo. Građevinski radovi na Olimpijskom selu „A“ u Mojmilu započeli su u srpnju 1982., a završili su u rujnu 1983. godine. Osim smještajnih zgrada, selo je uključivalo trgovine, medicinski centar, samposlužni restoran, sobe za meditaciju i vjerske usluge, zabavni centar s diskotekom, koncertnu dvoranu, kazalište, kino i prostor za igranje videoigara. „Međunarodni“ dio Sela bio je otvoren novinarima i posjetiteljima. Kako bi ostali u formi, sportaši su imali teretanu sa saunama i uslugu fizioterapije. U blizini mjesta bilo je i nekoliko drugih sportskih sadržaja. Selo „B“ je hotel izgrađen između 1981. i 1983. godine, koji je dizajnirao arhitekt Ahmed Duvić, na obroncima planine Igman, gdje su se održavala natjecanja u nordijskim disciplinama. Kompleks je uključivao diskoteke, rekreacijske sobe, banku, poštu, suvenirnice, samposlužni restoran i *press*-centar. Sportaši su odsjedali u sobama s jednim do četiri kreveta. Postojala je i poliklinika kao i radionice i prostori za opremu, održavanje i skladištenje. Kao i u Mojmilu, postojala je „međunarodna“ zona otvorena novinarima i posjetiteljima. Zgrada je uništena tijekom rata u Bosni i Hercegovini, i trenutno je u ruševinama (The Olympic Studies Centre, 2017: 30 – 31). Najvažniji novoizgrađeni sportski objekti su bili: (1) sportski kompleks Zetra, u sklopu kojeg je izgrađena olimpijska dvorana, stadion za brzo klizanje, te je rekonstruirana postojeća dvorana Koševo, (2) KSC Skenderija, (3) glavne staze i staze za trening na Jahorini, (4) staze za bob i sanjkanje na Trebeviću sa svom popratnom infrastrukturom i objektima, (5) staze za biatlon i skijaško trčanje na Igmanu (Veliko polje), (6) 70 – metarska i 90 – metarska skakaonica za skijaške skokove i alpska staza za rekreativce na Igmanu (Malo polje) i (7) glavne i trening staze za potrebe alpskih skijaša na Bjelašnici (Sučić, 1984: 105).

14. su Zimske olimpijske igre izazvale interes velikog broja medijskih organizacija iz cijeloga svijeta. Organizacijski se odbor susreo sa velikim izazovom: svim je novinarima

trebalo osigurati adekvatnu opremu i uvijete za svakodnevno obavljanje rada, kao i adekvatne smještajne kapacitete za skoro 8000 medijskih djelatnika, koji su svakodnevno izvještavali ljubitelje Olimpijskih igara. Prema službenom izvještaju podijeljeno je ukupno 7.852 akreditacije, i to za 3.000 novinara tiskovina, agencija, radija i televizije, 524 fotoreportera i 339 akreditacija za osobe koje su sudjelovale na poslovima organizacije i djelovanja press centra 14. Zimskih olimpijskih igara. Novinari iz 39 zemalja svijeta svakodnevno su izvještavali za 769 redakcija različitih medija. Press centar djelovao je kroz sedam ogranak, koje su vodile istaknute jugoslavenske novinske organizacije. Tih sedam ogranak su: (1) Glavni press centar na Skenderiji; (2) ogranak press centra Zetra, koji je vodio tim novinara *Vjesnika* iz Zagreba, u kojem su se obrađivala natjecanja u umjetničkom klizanju, brzome klizanju i hokeju na ledu, kao i svečana ceremonija otvaranja 14. Zimskih olimpijskih igara; (3) ogranak press centra Trebević, koji je vodio tim novinara dnevnika *Madar SO* i *Dnevnik* iz Novog Sada, u kojem su se obrađivale teme o natjecanjima u bobu i sanjkanju; (4) ogranak press centra Jahorina, koji je vodio tim novinara *Politike* iz Beograda, u kojem su se obrađivale teme o natjecanjima u alpskom skijanju u ženskoj konkurenciji; (5) ogranak press centra Babin dol – Bjelašnica, koji je vodila redakcija lista *Oslobodenje* iz Sarajeva, u kojemu se obrađivale teme o natjecanjima u alpskom skijanju u muškoj konkurenciji; (6) ogranak press centra Veliko polje, koji su vodili novinari *Borbe* iz Beograda, u kojemu su se obrađivale teme iz natjecanja u skijaškom trčanju, biatlonu i nordijskim kombinacijama i (7) ogranak press centra Malo polje, koji je vodila redakcija lista *Delo* iz Ljubljane, u kojemu su se obrađivale teme o natjecanjima u skijaškim skokovima i nordijskim kombinacijama. Svi su press centri bili opremljeni sa TV prijemnicima, terminalima i uređajima za brzo kopiranje rezultatskih listi i informacija. U sklopu Press centra 14. Zimskih olimpijskih igara oformljen je tada prvi press centar za novinare elektroničkih medija, koji je djelovao kao dio Međunarodnog radio – televizijskog centra. Posebni su informativni centri oformljeni i u novinarskome naselju Dobrinja, te olimpijskim selima Mojnilo i Igman (Sučić, 1984: 129 – 130).

O putanji olimpijskog plamena Ratković (2015: 19) piše:

„Olimpijski plamen je na tradicionalan način upaljen u drevnoj Olimpiji 29. veljače 1984. godine i predan organizatorima ZOI. Već sljedećeg dana plamen je bio na dubrovačkom Stradunu, odakle baklja kreće na štafetno putovanje dulje od pet tisuća kilometara po svim zemljama tadašnje SFRJ, dakle Hrvatske, Slovenije, Srbije, Kosova,

Crne Gore, Makedonije i naravno Bosne i Hercegovine gdje je 7. veljače u 17:00 sati predana gradu Sarajevu. Na svečanom otvaranju bakljom je zapaljen olimpijski plamen, a tu je čast, kao što je već rečeno, imala Hrvatica Sanda Dubravčić. Dubravčić je bila prva žena koja je upalila olimpijski plamen na Zimskim olimpijskim igrama.“

Mjesecima je u Jugoslaviji trajao izbor za maskotu Igara. Natjecalo se 836 autora, a pobjednika u izabirali čitatelji dnevnih listova (Stajić, 1981: 21). Nakon mnogo razmišljanja i preko 600 ideja, maskota sarajevskih Igara posao je Vučko, rad slovenskog ilustratora Jože Trobeca. Simbol 14. zimskih olimpijskih igara bila je pahuljica crvene boje iznad koje je stajao znak olimpijskih prstenova, a ispod *Sarajevo '84* (Ratković, 2015:16 – 17).

Govoreći o sportovima u kojima su se sportaši mogli natjecati, Ratković (2015: 21) je napisala:

„Natjecanja su se odvijala u šest sportova odnosno u deset disciplina, a to su bili alpsko skijanje, biatlon, bob, brzo klizanje, hokej na ledu, nordijska kombinacija, sanjkanje, skijaški skokovi, skijaško trčanje i umjetničko klizanje. Natjecanja u alpskom skijanju odvijala su se na planini Jahorini za skijašice, a na Bjelašnici za skijaše. Na planini Igman borili su se skijaši skakači te nordijski skijaši i biatlonci, dok su se na Trebeviću odvijala natjecanja u bobu. U sportskim objektima u gradu, točnije u dvorani u Skenderiji i olimpijskom kompleksu ZETRA natjecali su se hokejaši i klizači. Na igrama su nastupila ukupno 1272 sportaša iz 49 zemalja svijeta, dvanaest više nego na prethodnim igrama u Lake Placidu.“

Tablica 2.: **Prikaz natjecatelja po disciplinama**

<i>DISCIPLINA</i>	<i>BROJ NATJECATELJA</i>
ALPSKO SKIJANJE	225
BOB	111
BRZO KLIZANJE	139
HOKEJ NA LEDU	12 TIMOVA
SANJKANJE	81
BIATLON	95
UMJETNIČKO KLIZANJE	60
SKIJAŠKI SKOKOVI	65
NORDIJSKA KOMBINACIJA	28
SKIJAŠKO TRČANJE	179
UKUPNO	1272

Izvor: Prilagođeno prema: Ratković, Ivana (2015.): 'Zimske olimpijske igre u Sarajevu 1984.', završni rad, Međimursko veleučilište u Čakovcu, Menadžment turizma i sporta, Čakovec, online: <https://repozitorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A217/datastream/PDF/view>, (datum pregledavanja stranice: 10.04.2018.)

Kako prikazuje tablica 3., na Olimpijskim su se igrama održala ukupno 39 natjecanja u 10 disciplina.

Tablica 3.: **Kalendar natjecanja**

<i>DISCIPLINA</i>	<i>BROJ NATJECANJA</i>
ALPSKO SKIJANJE	6
BIATLON	3
BOB	2
BRZO KLIZANJE	9
HOKEJ NA LEDU	1
NORDIJSKA KOMBINACIJA	1
SANJKANJE	3
SKIJAŠKI SKOKOVI	2
SKIJAŠKO TRČANJE	8
UMJETNIČKO KLIZANJE	4
UKUPNO	39

Izvor: Prilagođeno prema: Ratković, Ivana (2015.): 'Zimske olimpijske igre u Sarajevu 1984.', završni rad, Međimursko veleučilište u Čakovcu, Menadžment turizma i sporta, Čakovec, online: <https://repozitorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A217/datastream/PDF/view>, (datum pregledavanja stranice: 10.04.2018.)

Prema službenom završnom izvještaju Organizacijskog odbora 14. Zimskih olimpijskih igara (Sučić, 1984: 180) 646.000 gledaoca neposredno je prisustvovalo natjecanjima i svečanom otvaranju 14. Zimskih olimpijskih igara, što je, kako piše u izvještaju manje u odnosu na ranije Zimske olimpijske igre. Navode se dva faktora koja su dovela do tog broja posjetitelja na Igrama: (1) Organizacijski odbor 14. Zimskih olimpijskih igara poticao je građane Sarajeva i bivše SFRJ da ulaznice ustupe posjetiteljima iz inozemstva i (2) Olimpijske su igre bile izuzetno dobro televizijski pokriveno. Neka su natjecanja privukla veći broj posjetitelja, a neka manje. Svečano otvaranje i zatvaranje 14. Zimskih olimpijskih igara, natjecanja u umjetničkom klizanju, skijaškim skokovima na 90 – metarskoj skakaonici i slalom u muškoj konkurenciji je pratio najveći broj gledatelja.

Više od 2 milijarde gledatelja širom svijeta Igre je pratilo putem televizijskih prijamnika. Kao dio zemlje u razvoju, Sarajevo je razbilo stigmu da organizacija Olimpijskih igara može pripasti samo visokorazvijenim zemljama (<http://www.okbih.ba/new/text.php?id=4>). Igre u Sarajevu, jedine održane u komunističkoj zemlji, proglašene su najbolje organiziranim Igrama do tada (Ratković, 2015:34).

Nakon Olimpijskih igara, svijet je drugačije gledao na Sarajevo i događanja u bivšoj SFRJ. Proglašene najbolje organiziranim Zimskim igrama do tada, 14. Zimske olimpijske igre su zauvijek upisale Sarajevo u anale svjetskog sporta.

5. O SPORTSKIM NOVOSTIMA

Sportske novosti najpoznatije su hrvatske dnevne sportske novine sa sjedištem u Zagrebu, koje su od svojeg osnutka pa sve do danas zadržale velik utjecaj u javnosti. Sportsko novinarstvo u Hrvatskoj svoje je proljeće imalo nakon Drugog svjetskog rata. Prvi poslijeratni sportski list, koji je u Zagrebu počeo izlaziti 9. kolovoza 1945. godine, bile su *Ilustrirane fiskulturne novine*. Već u prosincu iste godine mijenjaju naziv u *Narodni sport*. List je pod tim imenom izlazio 17 godina. Do 1962. godine bio je u vlasništvu dviju izdavačkih tvrtki, prvo Narodne štampe, a potom Sportske štampe, 1962. godine prelazi u vlasništvo NIP-a Vjesnik i mijenja naziv u *Sportske novosti* (Novak, 2003: 483). O sportskom novinarstvu Novak (2003: 787) dalje piše: „Redakcija *Sportskih novosti* pokreće 15. listopada 1976. *SN Reviju* – ilustrirani sportski tjednik. (...) tijekom izlaženja mijenjali su se nazivi lista od *Revije SN* u *Sprint*. Mijenjao se format, a u tiskanju je primijenjena i tehnika višebojnog novinskog offseta.“ Zadaća novinara u *Sportskim novostima* je pratiti sva sportska i olimpijska natjecanja. Od osnutka lista pa sve do danas posebna se pažnja posvećuje nogometu, koji je bio i ostao najpopularniji sport u Hrvatskoj. *Sportske novosti* su list koji je uvijek popularan i kojemu naklada stalno raste. List je najveću nakladu, od 302 647 primjeraka ostvario 1972. godine izvještajem s nogometne utakmice Rumunjska – Jugoslavija (Novak, 2003: 846 – 847). U tekstu koji je napisao prošle godine, u čast 70. obljetnice izlaska *Sportskih novosti*,

O problemima, kroz koje je redakcija *Sportskih novosti* prolazila u ratnim godinama Matteoni (2015, <https://www.hnd.hr/klik-70-sedamdeset-godina-sportskih-novosti>) piše:

„Sportske novosti ušle su u teške godine Domovinskog rata sa 41 tisućom naklade, i u potpuno drugačijim dimenzijama okruženja, spustile su se do 23 tisuća primjeraka. Svima koji su živjeli SN u prijašnjoj društvenoj stvarnosti, na tržištu od 20 i više milijuna ljudi, djelovalo je nezamislivo da je 7 godina prije novina doživjela svoj vrh prosječne naklade (147,9 tisuća dnevno) i status najvećeg izvoznika. Još je senzacionalnije djelovao podatak da su SN svoj top dan imale 10. kolovoza 1981. godine, kada je tiskano 305.599 primjeraka zelenog (ponedjeljkom) izdanja. Da nije samo raspad bivše države i smanjivanje tržišta donijelo smanjivanje naklade jasno je ukazivao podatak o prosječnoj nakladi iz 1988. godine, koja je iznosila 90 tisuća. Odras svih mijena i problema društva na sport reflektirao se i na prodaju SN, a što osobno smatram trajno najutjecajnijim faktorom na zanimanje (i) za sportsku novinu. Poboljšanjem stanja u zemlji i sportu rasla je opet naklada, a ona se spomenute 1995. godine popela na 41 tisuću.“

Miljenko Jergović (<http://www.jergovic.com/sumnjivo-lice/70-godina-sportskih-novosti/>) sažima svu važnost i značaj *Sportskih novosti*:

„Sve naše novine, a naročito tjednici, gubili su na važnosti, a zatim i propadali, jer su se uredništva u histeričnoj žudnji za tiražom, a katkad i za političkim utjecajem, utrkiivala u promjenama koncepcije, grafičkom i sadržajnom redizajnu, promjeni po uzoru na velika strana izdanja. (...) Za to vrijeme *Sportske novosti* nisu propadale, jer se nisu mijenjale. One su cijelo vrijeme bile uzor drugima, nekad beogradskom *Sportu* ili sarajevskim *Sportskim novinama*, a kasnije nekim zagrebačkim i riječkim listovima, pa su svi oni propali umjesto *Sportskih novosti*. (...) Propadnu li jednom *Sportske novosti*, to će biti zato što su prestale pisati o sportu.“

6. KVANTITATIVNA ANALIZA ČLANAKA

U ovome odijelu diplomskoga rada, pomoću tablica i grafikona prikazati će se rezultati kvantitativne analize novinskih članaka. U 13 izdanja *Sportskih novosti*, objavljenima od 07.02.1984. do 20.02.1984. objavljeno je 445 novinskih članaka o 14. Zimskim olimpijskim igrama. Rezultati će biti prikazani sukladno ranije navedenoj analitičkoj matrici³.

Tablica 4.: Klasifikacija članaka prema novinskom žanru

<i>ŽANR</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
VIJEST	99
PROŠIRENA VIJEST	83
IZVJEŠTAJ	159
INTERVJU	77
KOMENTAR	27
UKUPNO	445

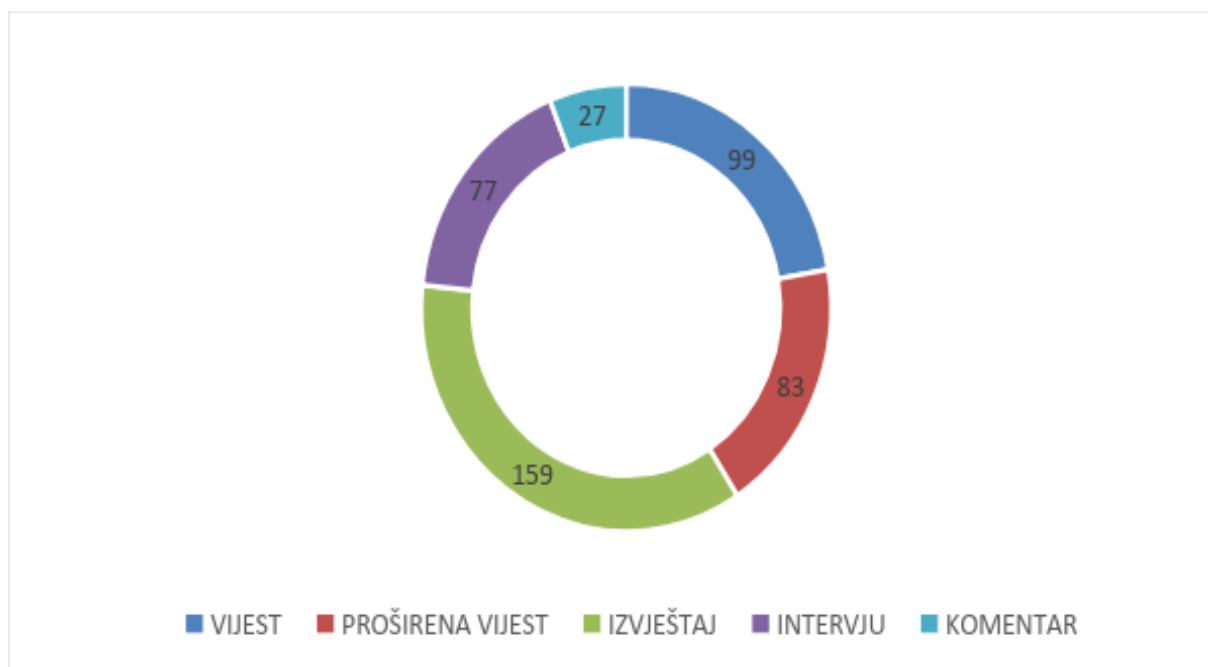
Izvor: Obrada autora.

Novinski su žanrovi, kao i cjelokupno novinarstvo, u neprestanom procesu promjene i razvoja. Stil i forme pisanja novinskih tekstova danas razlikuju se od onih prije 34 godine, kada su se održavale 14. Zimske olimpijske igre u Sarajevu. Podloga za klasifikaciju članaka o 14. Zimskim olimpijskim igrama je podjela nekadašnjih novinskih formi, koju je naveo Maroje Mihovilović (2007: 105 – 106) u svojoj knjizi *Profesionalni novinar*:

- „ (1) Vijest, proširena vijest – to je bila najniža novinska forma, riječ je bila o nekoliko rečenica u kojima se neposredno opisivao neki događaj (...).
- (2) Izvještaj – to je bila malo zahtjevnija forma, jer je riječ bila o odlasku na razne sjednice političkih ili društvenih foruma, odakle su novinari izvještavali što je tko rekao i što je zaključeno. (...)
- (3) Komentar – to je bio najviši stupanj ove ljestvice novinskih formi, a komentare su mogli raditi samo novinari najviše kategorije (...).
- (4) Uz ove novinske forme postojale su još neke, koje su se smatrale specifičnima. Tu su spadali intervjui, dakle razgovori s nekom osobom (...).“

³ Vidi: Tablica 1.: Analitička matrica, str:

Grafikon 1.: Analiza članka prema novinskom žanru

Izvor: Obrada autora.

Iz analize je vidljivo da je najveći broj novinskih članaka bio napisan u formi izvještaja, njih 36%. To su najčešće bili članci u kojima su se prenosili rezultati s pojedinih natjecanja. 22% novinskih članaka bilo je napisano u formi vijesti, 19% u formi proširene vijesti, 17% otpada na intervjue i 6% na komentare.

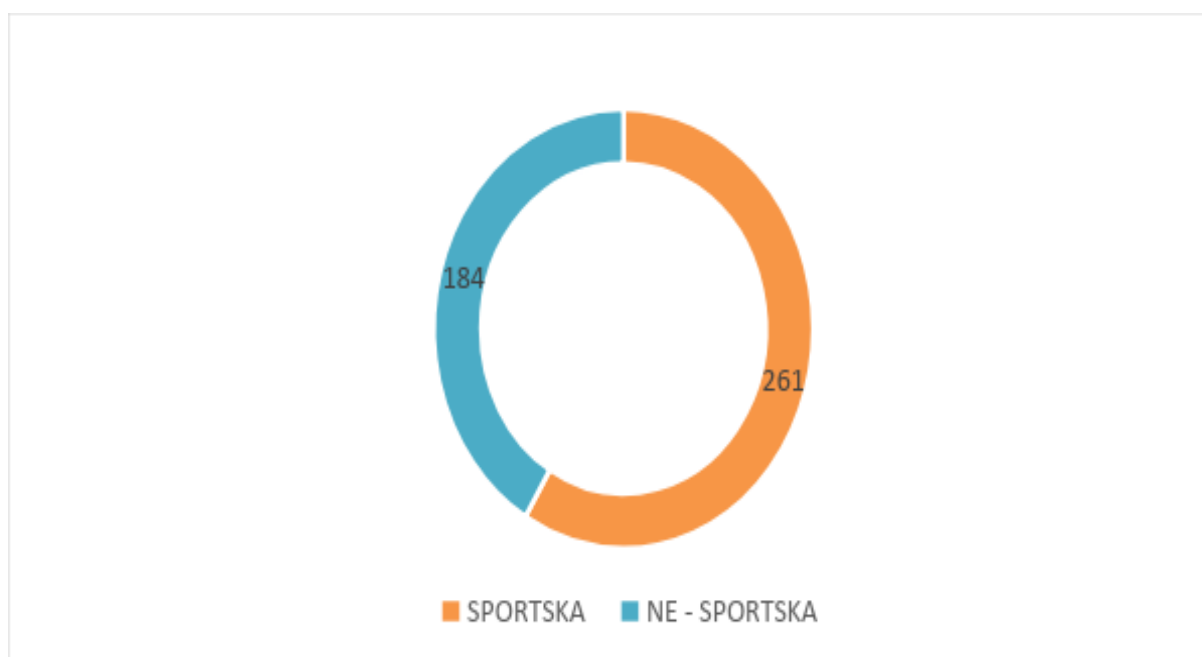
Tablica 5.: Klasifikacija članka prema tematici

TEMATIKA	BROJ ČLANAKA
SPORTSKA	261
NE - SPORTSKA	184
UKUPNO	445

Izvor: Obrada autora.

Iako su Olimpijske igre prvenstveno sportski događaj, veliki broj novinskih članaka, njih 184 od 445 je bilo posvećeno ne – sportskim temama. Sva izdanja *Sportskih novosti* objavljena za vrijeme Zimskih olimpijskih igara sadržavala su posebnu rubriku posvećenu Igrama, *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 1984.* Na početku rubrike, na drugoj stranici izdanja uvijek su objavljivani novinski članci ne – sportske tematike, dok su sportske teme zauzimale ostatak rubrike.

Grafikon 2.: Analiza članaka prema tematici

Izvor: Obrada autora.

Tablica 6.: Klasifikacija članaka sa sportskom tematikom

<i>DISCIPLINA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
ALPSKO SKIJANJE	96
BOB	9
BIATLON	5
SANJKANJE	8
SKIJAŠKI SKOKOVI	24
BRZO KLIZANJE	21
NORDIJSKA KOMBINACIJA	6
SKIJAŠKO TRČANJE	23
UMJETNIČKO KLIZANJE	27
HOKEJ NA LEDU	55
UKUPNO	274⁴

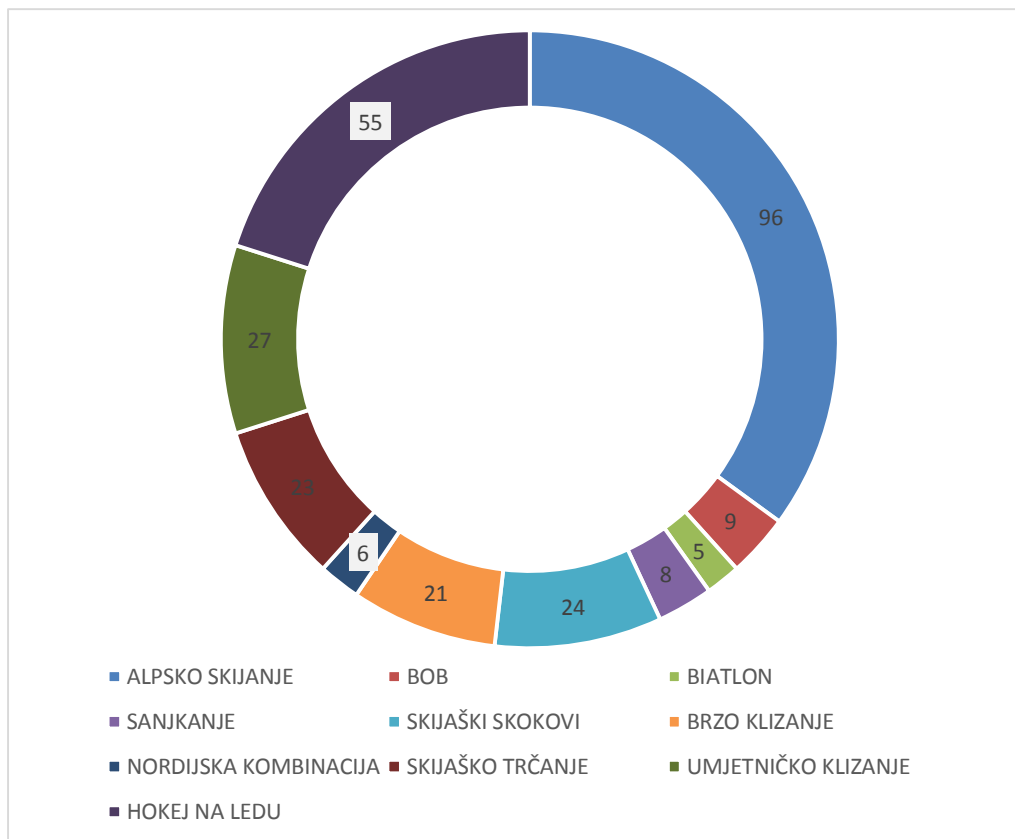
Izvor: Obrada autora.

1272 natjecatelja iz 49 zemalja natjecalo se u deset disciplina (Ratković, 2015: 21). iz analize novinskih članaka je vidljivo da je najviše članaka objavljeno je o natjecanjima u

⁴ Broj analiziranih novinskih članaka prema olimpijskoj disciplini je različit od broja članaka sa sportskom tematikom zbog toga što je u pojedinim člancima tema bila više od jedne olimpijske discipline. Svaka je disciplina spomenuta u članku brojana kao jedan članak koji pripada određenoj olimpijskoj disciplini. Vidi: Tablica 5.: **Klasifikacija članaka prema tematici** i Tablica 6.: **Klasifikacija članaka sa sportskom tematikom**.

alpskom skijanju, njih 96, a najmanje o natjecanjima u biatlonu, njih 5. Veliki broj novinskih članaka, njih 55 objavljen je o natjecanjima u hokeju na ledu.

Grafikon 3.: Analiza članaka sa sportskom tematikom

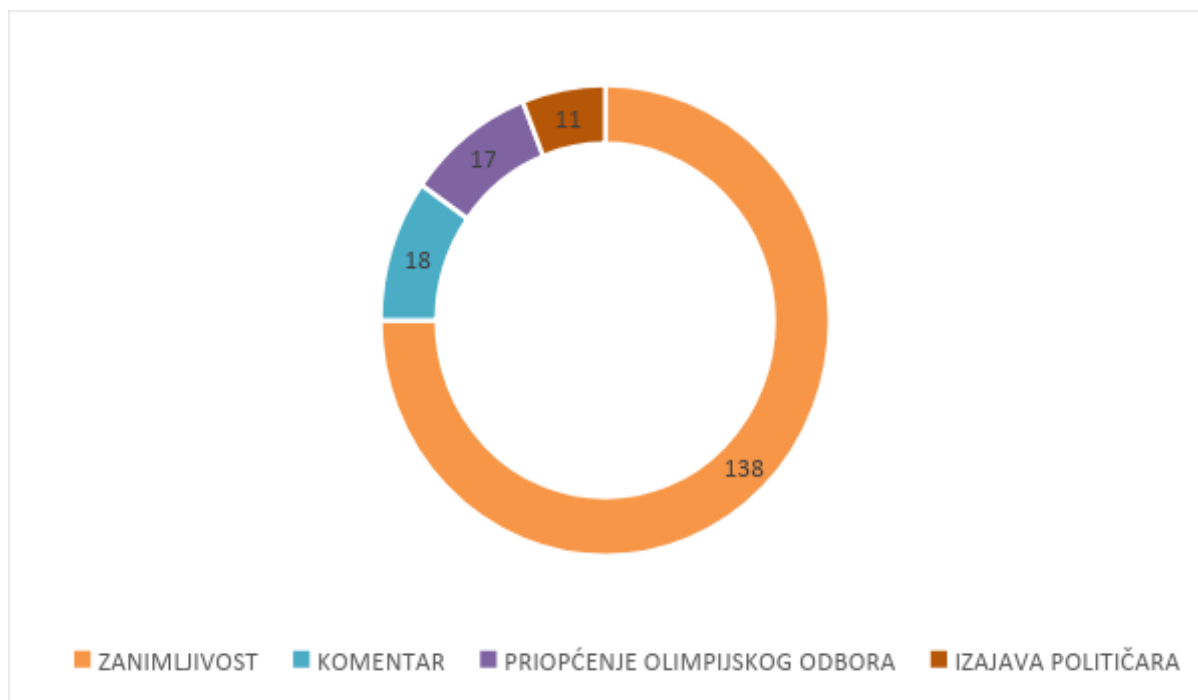
Izvor: Obrada autora.

Tablica 7.: Klasifikacija članaka sa ne – sportskim temama

<i>NE - SPORTSKA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
ZANIMLJIVOST	138
KOMENTAR	18
PRIOPĆENJE OLIMPIJSKOG ODBORA	17
IZAJAVA POLITIČARA	11
UKUPNO	184

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 4.: Analiza članka sa ne – sportskim temama

Izvor: Obrada autora.

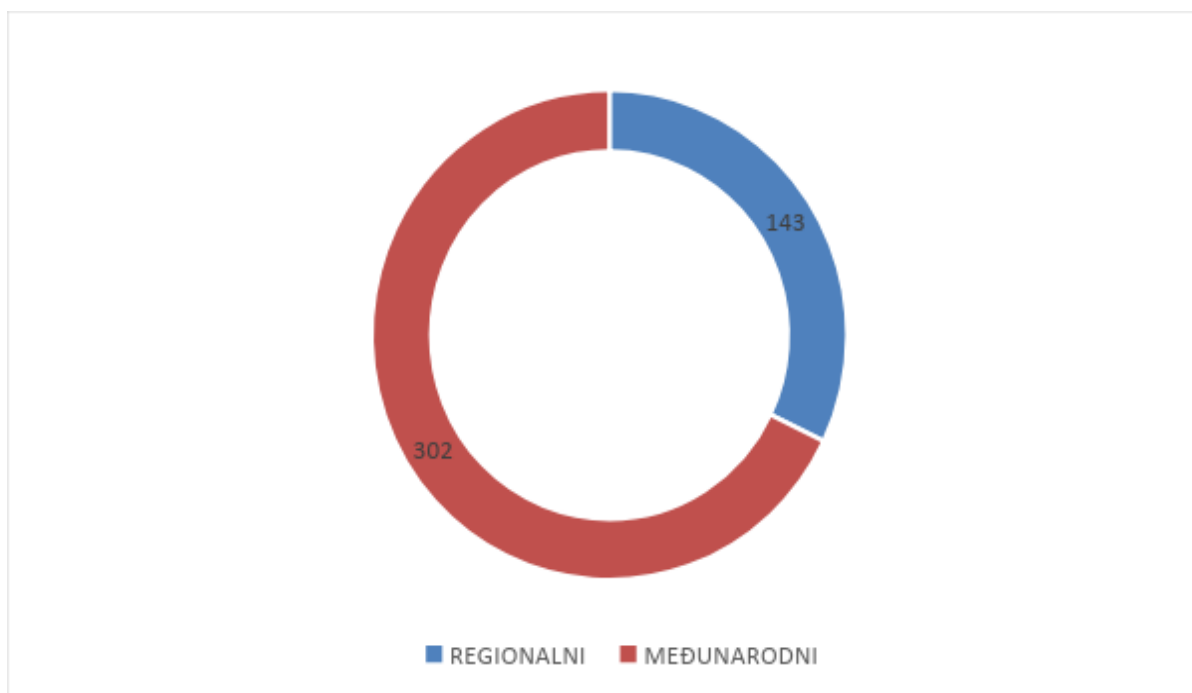
Tri četvrtine novinskih članaka sa ne – sportskim temama otpada na zanimljivosti. Uredništvo *Sportskih novosti* svoje je čitatelje informiralo o ozračju koje je vladalo u Sarajevu za vrijeme Igara, broju posjetitelja i zanimljivostima koje su se događale diljem grada. Ostale ne - sportske teme bili su izvještaji sa redovnih sjednica Olimpijskog odbora SFRJ i Međunarodnog olimpijskog odbora, izjave domaćih i inozemnih političara koji su gostovali na Igrama i redoviti komentari glavnoga urednika *Sportskih novosti* Zvone Mornara.

Tablica 8.: Klasifikacija članka prema geografskom fokusu

FOKUS	BROJ ČLANAKA
REGIONALNI	143
MEĐUNARODNI	302
UKUPNO	445

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 5.: Analiza članaka prema geografskom fokusu

Izvor: Obrada autora

Olimpijske su igre međunarodno natjecanje, stoga ne iznenađuje da je 68% objavljenih novinskih članaka bio međunarodnog karaktera. Ipak su to bile Zimske olimpijske igre na kojima je sudjelovalo više zemalja nego na ikojim ranijim Zimskim igrama (Ratković, 2015: 21). 32% članaka otpada na novinske članke sa regionalnim karakterom.⁵

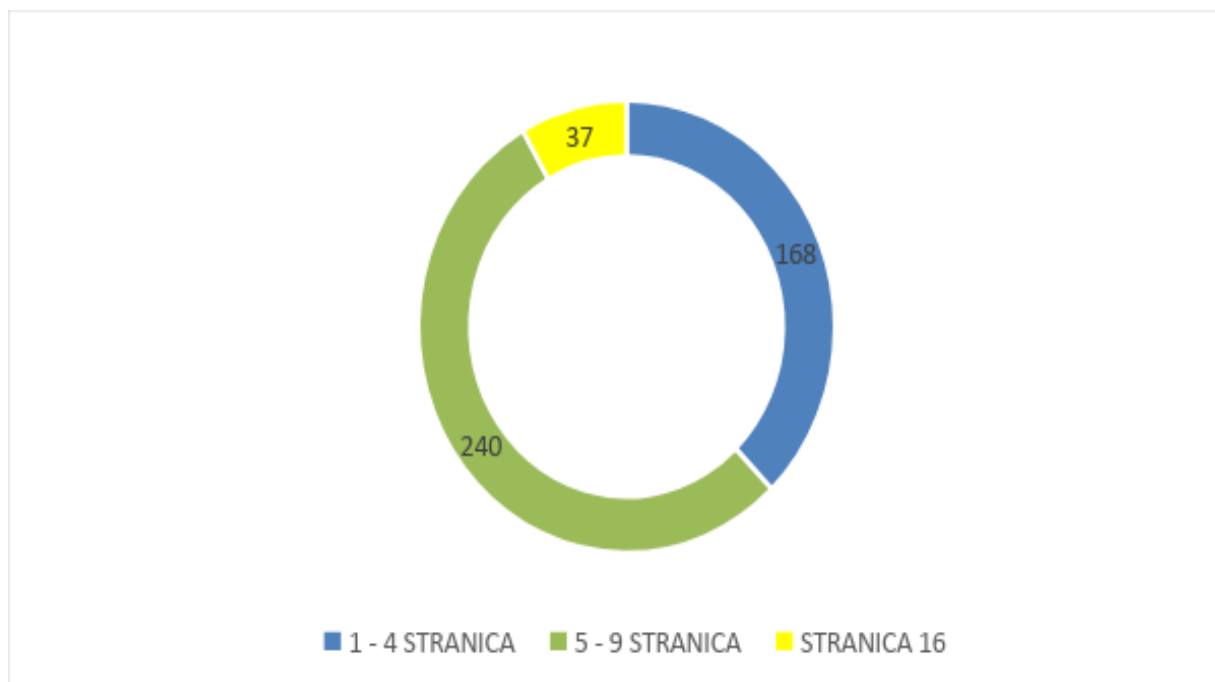
Tablica 9.: Klasifikacija članaka prema smještaju unutar novinskog prostora

<i>POZICIJA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
1 - 4 STRANICA	168
5 - 9 STRANICA	240
STRANICA 16	37
UKUPNO	445

Izvor: Obrada autora.

⁵ Pošto uredništvo *Sportskih novosti* nije naročito isticalo nacionalnu pripadnost jugoslavenskih natjecatelja, u ovoj analizi se nije pribjeglo podjeli jugoslavenskih predstavnika prema nacionalnoj pripadnosti ili Saveznoj republici iz koje su dolazili.

Grafikon 6.: Analiza člana prema smještaju unutar novinskog prostora

Izvor: Obrada autora

Analizom novinskih članaka utvrđeno je da je najveći broj članaka, njih 240 objavljen u rasponu od 5. do 9. stranice. Najmanji je broj, njih 36 objavljen na 16., tj. posljednjoj stranici lista. 168 novinskih članaka objavljeno je u rasponu od 1. do 4. stranice. Članci u tom rasponu su obično bili važniji i zauzimali su više mjesta na pojedinoj stranici. Što se više išlo prema kraju rubrike *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 1984.* teme su obično bile pisane u formama vijesti i proširene vijesti.

Svaku granu novinarstvu odlikuje specifični žargon i retoričke forme. Sportsko novinarstvo nije orijentirano samo na natjecatelje i rezultate. Sportski novinar ima zadatak da temu predstavi ne samo na točan, već i na zanimljiv i atraktivan način. Novinarsko – publicistički žargon sportskog novinara sadrži mnoštvo izraza koji su specifični određenom sportu ili disciplini. Ljepota sportskog novinarstva nije samo u sportu već i u načinu kako se piše o njemu.

Iako su kolumne sve manje popularan žanr, u sportskom novinarstvu i dalje imaju važnu poziciju. Sportski novinar obično je kolumnist i vrsni poznavatelj prilika u određenom sportu. Oni su stilisti i njihovi uradci imaju jedinstveni stil, koji se razlikuje od autora do autora. U svojim tekstovima, osim informacija imaju priliku unijeti i osobna zapažanja i komentare (Zambeli, 2017: 17). Sport je područje o kojemu „svi sve znaju“ ili barem tako

misle. Zbog toga su sportski novinari često zbog svojega stila pisanja izloženi kritici, i od strane čitatelja i ostalih kolega (Krušnik, 2017: 2).

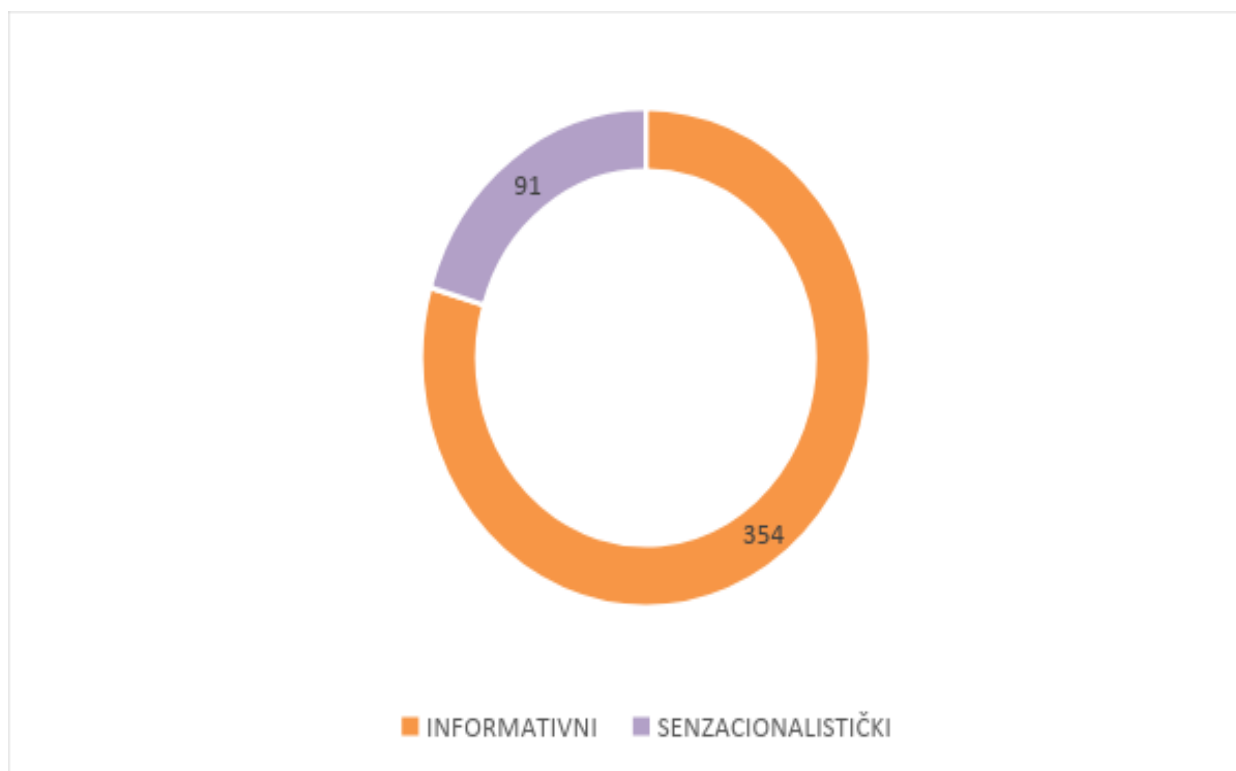
Zbog svih navedenih razloga imperativ je analizirati stil pisanja članka i njihove naslove.

Tablica 10.: **Klasifikacija članka prema tipu naslova članka**

<i>TIP NASLOVA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
INFORMATIVNI	354
SENZACIONALISTIČKI	91
UKUPNO	445

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 7.: **Analiza članka prema tipu naslova članka**

Izvor: Obrada autora.

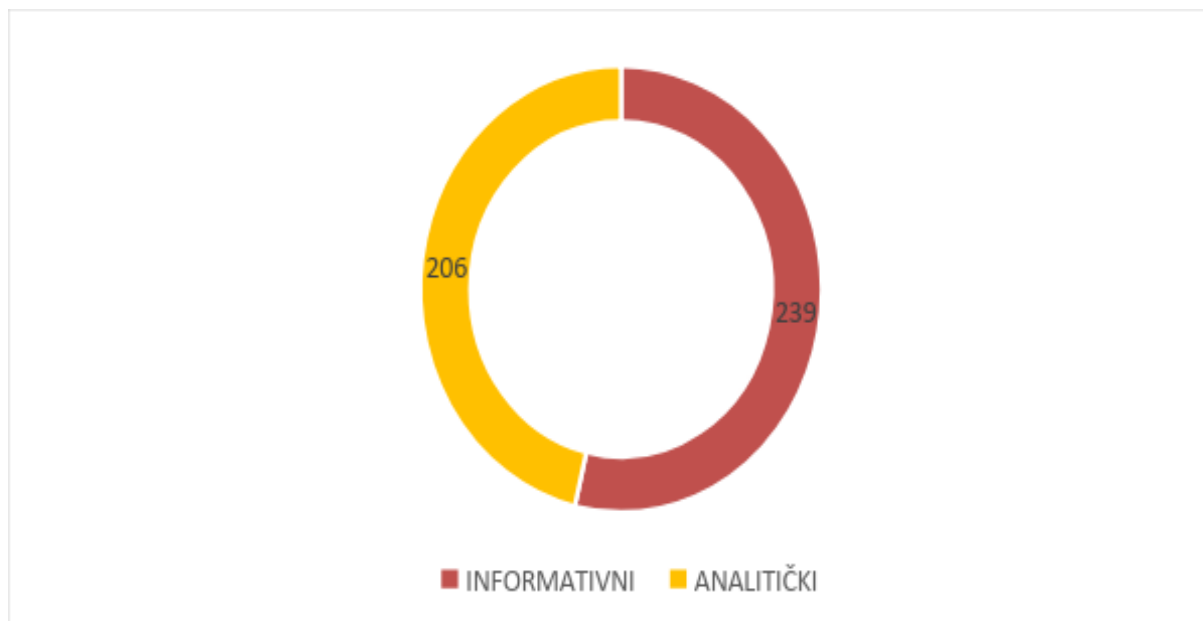
Iako je u sportskom novinarstvu popularno, ponekad i potrebno koristiti senzacionalističke naslove, 354 od 445 analiziranih novinskih članaka imalo je naslov informativnog karaktera, dok je 91 članak imao naslov senzacionalističkog karaktera.

Tablica 11.: **Klasifikacija članaka prema načinu obrade članka**

<i>ORIJENTACIJA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
INFORMATIVNI	239
ANALITIČKI	206
<i>UKUPNO</i>	445

Izvor: Obrada autora

Grafikon 8.: **Analiza članaka prema načinu obrade članka**

Izvor: Obrada autora

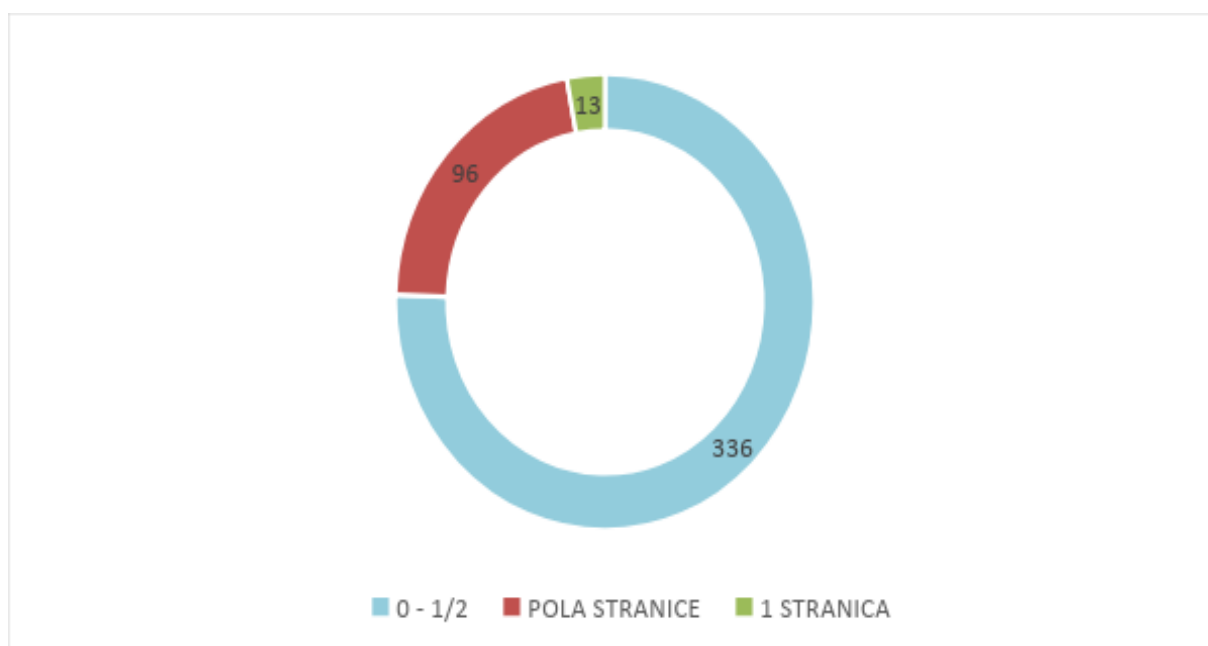
239 analiziranih novinskih članaka bilo je informativnog karaktera, dok je 206 novinskih članaka bilo analitičkog karaktera. U novinske članke analitičkog karaktera spadaju analize sa svih natjecanja koja su se održavala na Igrama.

Tablica 12.: **Klasifikacija članaka prema veličini**

<i>VELIČINA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
0 - 1/2	336
POLA STRANICE	96
1 STRANICA	13
<i>UKUPNO</i>	445

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 9.: Analiza članka prema veličini

Izvor: Obrada autora.

Najveći broj novinskih članka, njih 336 otpada na kategoriju članaka manjih od pola stranice, dok je najmanji broj novinskih članaka, njih 13 u kategoriji novinskih članaka od jedne stranice.

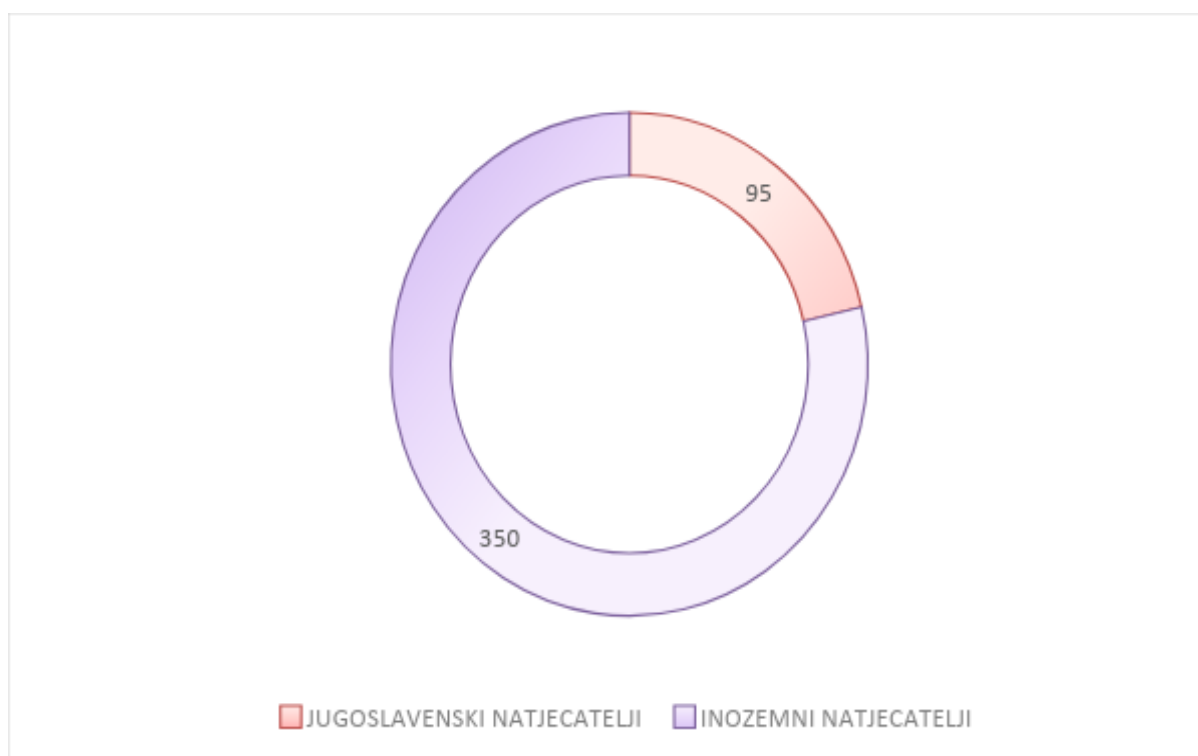
Pošto su se 14. Zimske olimpijske igre održavale u Sarajevu, uredništvo *Sportskih novosti* je s velikim zanimanjem pratilo rezultate jugoslavenskih predstavnika ne samo tijekom Igara, već i na natjecanjima koja su prethodila Igrama. Od jugoslavenskih se natjecateljima očekivalo da u svojim disciplinama ostvare što bolje rezultate, a posebna se pažnja posvećivala natjecateljima u alpskom skijanju i skijaškim skokovima. Zbog toga je važno analizirati koliko je novinskih članaka i kojeg obima posvećeno rezultatima jugoslavenskih natjecatelja

Tablica 13.: **Klasifikacija članaka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja**

O JUGOSLAVENSKIM USPJESIMA	BROJ ČLANAKA
JUGOSLAVENSKI NATJECATELJI	95
INOZEMNI NATJECATELJI	350
UKUPNO	445

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 10.: Analiza članka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja

Izvor: Obrada autora.

Budući da su Olimpijske igre međunarodno natjecanje ipak je 350 od 445 analiziranih novinskih članaka bilo posvećeno rezultatima inozemnih natjecatelja, dok na uspjehe jugoslavenskih natjecatelja otpada samo 95 novinskih članaka.

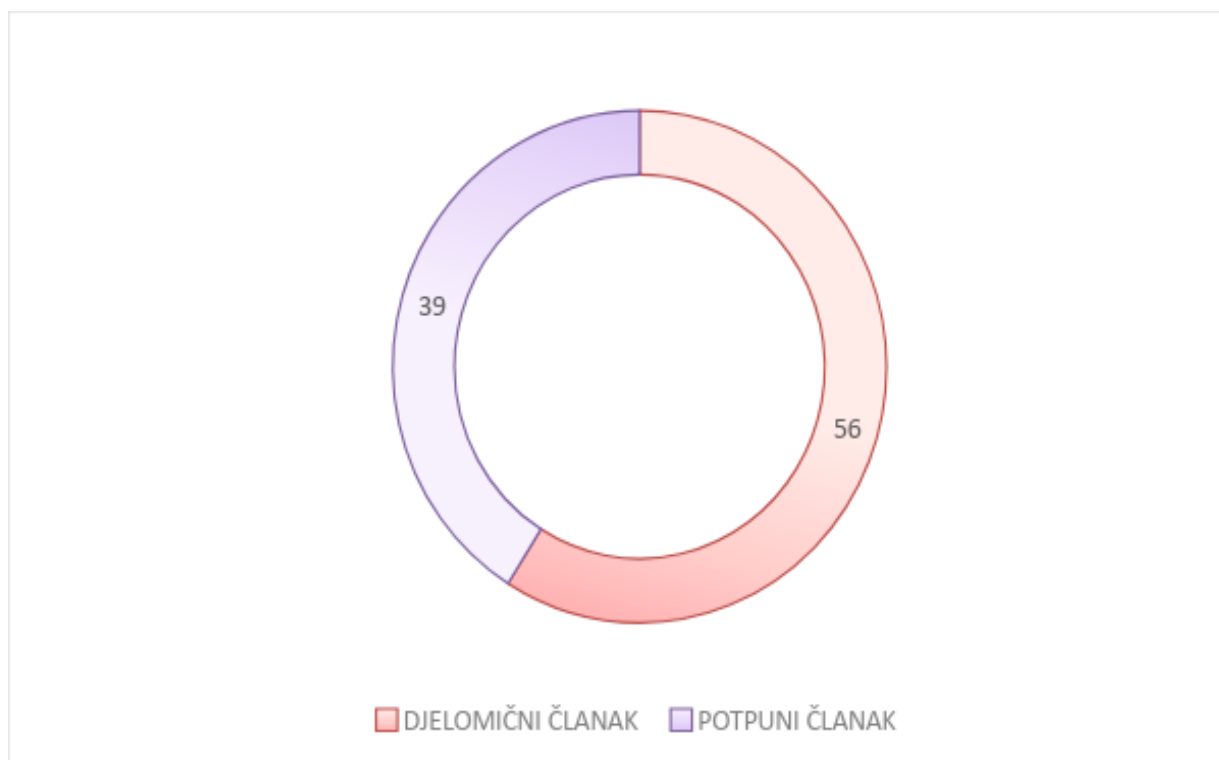
Od tih 95 novinskih članaka, kako pokazuju tablica i grafikon njih 39 je bilo potpuno posvećeno uspjesima jugoslavenskih natjecatelja, tj. rezultati koje su jugoslavenski natjecatelji postigli na nekom natjecanju su bili jedina tema toga novinskog članka, dok su u 56 novinskih članaka rezultati koje su ostvarili jugoslavenski natjecatelji samo usputno spomenuti kao dio šire analize određenog natjecanja.

Tablica 14.: Klasifikacija članka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja

<i>O JUGOSLAVENSKIM USPJESIMA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
DJELOMIČNI ČLANAK	56
POTPUNI ČLANAK	39
UKUPNO	95

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 11.: Analiza članaka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja

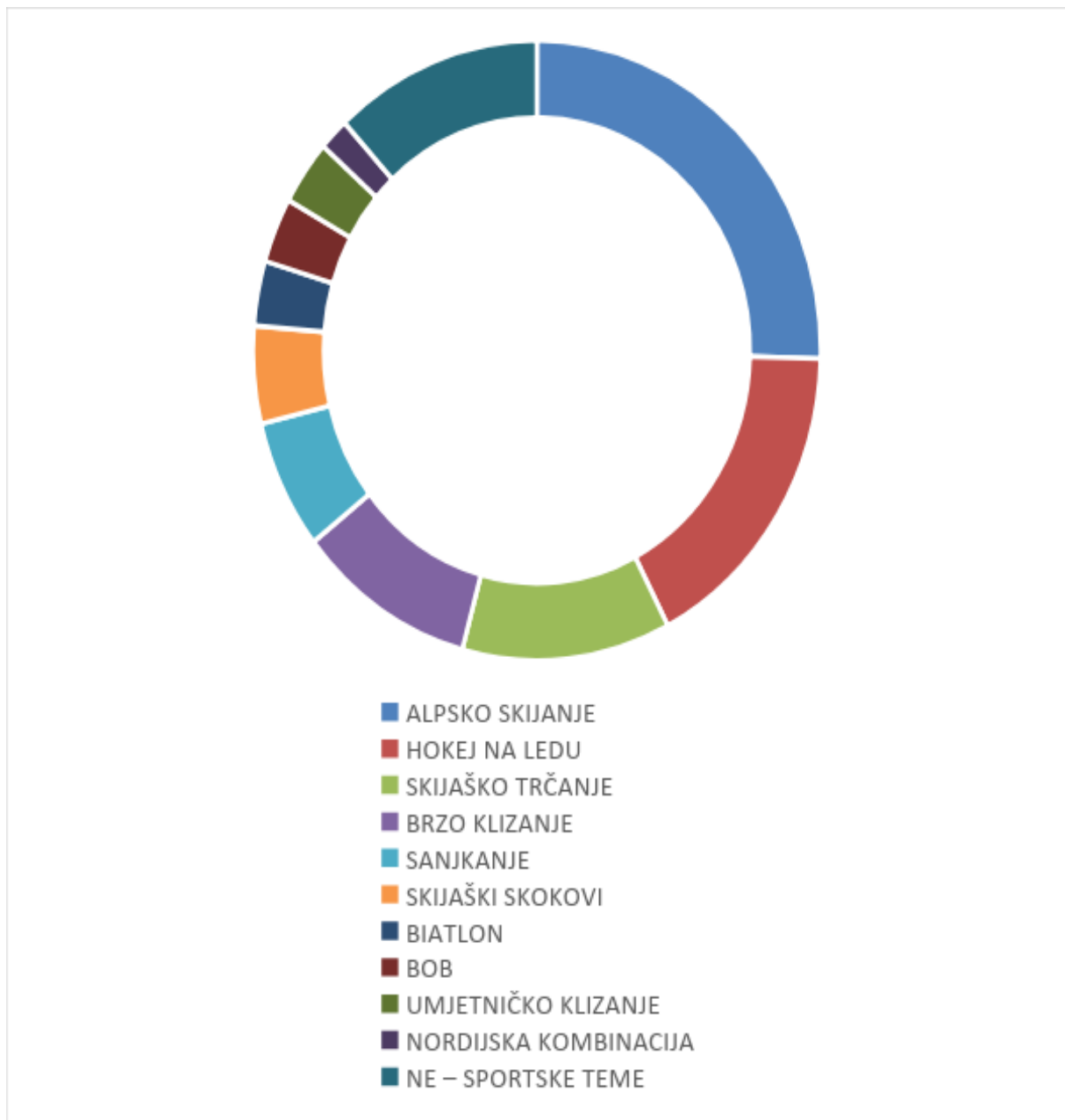
Izvor: Obrada autora.

Tablica 15.: Članci sa naslovnica razvrstani po tematici

<i>TEMATIKA</i>	<i>BROJ ČLANAKA</i>
<i>SPORTSKE TEME</i>	
ALPSKO SKIJANJE	15
HOKEJ NA LEDU	10
SKIJAŠKO TRČANJE	7
BRZO KLIZANJE	6
SANJKANJE	4
SKIJAŠKI SKOKOVI	3
BIATLON	2
BOB	2
UMJETNIČKO KLIZANJE	2
NORDIJSKA KOMBINACIJA	1
<i>NE – SPORTSKE TEME</i>	7
UKUPNO	59

Izvor: Obrada autora.

Grafikon 12.: Analiza članaka sa naslovnica prema tematici

Izvor: Obrada autora

7. KVALITATIVNA ANALIZA

U svrhu kvalitativne analize novinskih članka o 14. Zimskim olimpijskim igrama, koje su se u Sarajevu održavale od 8. do 19. veljače 1984. godine, analizirano je 11 novinskih članaka sa tematikom alpskog skijanja sa 12 naslovnica *Sportskih novosti*, čije su naslovnice tematski bile posvećene Olimpijskim igrama. Cilj analize naslovnica *Sportskih novosti* je utvrditi o kojoj je olimpijskoj disciplini na naslovnicama izašao najveći broj novinskih članaka. Člancima sa tematikom alpskog skijanja posvećeno je najviše mjesta na naslovnicama *Sportskih novosti*, koje su objavljene za vrijeme trajanja Igara.

Naslovna stranica 8208. izdanja *Sportskih novosti*, objavljena 10. veljače 1984. godine u potpunosti je posvećena olimpijskim temama. To su: *Neočekivano jak otpor Talijana u susretu s momčadi SSSR-a, Momčad SR Njemačke ubilježila i drugu pobjedu, Karin Enke – zlato i rekord, Marja – Lisa Hämäläinen najbrža na 10 km, Start za Steffi Martin i Haspingera i Vjetar „zaribao“ skijašku formulu.*

Uradak Tibora Šarama nazvan *Bjelašnica pokazala zube* i govori o odgodi utrke spusta za muškarce zbog loših vremenskih prilika. Članak je objavljen u sklopu rubrike *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.*, u 8208. izdanju *Sportskih novosti*. Zbog loših vremenskih prilika održavanje spusta u muškoj konkurenciji bilo je upitno danima ranije od dogovorenog termina natjecanja. Održavanje natjecanja u spustu uvijek je lutrija, a tog 9. veljače 1984. godine staza na Bjelašnici bila je u potpunosti obavijena maglom. O razlozima odgode Šaramo piše: „Ništa se nije dalo učiniti. Brzina vjetra mjestimično je iznosila 130 kilometara na sat. I vidljivost je bila slaba. Svega 30-ak metara. (...) Bilo je jasno da nema nikakvih izgleda da se spust održi.“

I na naslovnici sljedećeg 8209. izdanja objavljenog 11. veljače pojavile su se isključivo olimpijske teme: *Sergej Fokičev i Christa Rothenburger prvi sprinteri, Zlatni niz Zimjatova, Nevrijeme odgodilo spust, U vodstvu dvije posade DDR-a i Steffi Martin povećala prednost.*

Članak Tibora Šarama naslovljen *Rastu akcije Zurbrigenu, Steineru i Mulleru* je objavljen u rubrici *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.*, u 8209. izdanju *Sportskih novosti*. Loše vremenske prilike ponovno su uzrokovale odgađanje jednom već odgođene utrke spusta za muškarce. Zbog jakog vjetra i velikih nanosa snijega na Bjelašnici

nije održan niti pripremni trening. Zbog vremenskih prilika staza nije mogla biti u potpunosti pripremljena, što je priliku za dobar rezultat donijelo skijašima kojima spust nije najjača disciplina. Zbog lošeg vremena ništa bolje nišu prošle niti spustašice. I njihov je trening na Jahorini otkazan.

Naslovnu stranu 8211. izdanja *Sportskih novosti*, koje su objavljene 14. veljače 1984. godine, obilježili su sljedeći članci sa Zimskih olimpijskih igara: *Kanađani visokom pobjedom nad Norveškom osigurali plasman među momčadi koje će se boriti za medalje, U susretu s Poljacima Šveđani jurili gol razliku koja bi mogla odlučivati o ulasku u polufinale, Debbie Armstrong – senzacija Jahorine, Svanu 15 km, Karin pozlatila i 1000 metara i Na startu Franko, Križaj, Strel*, koji govori o posljednjoj utrci FIS turneje prije Igara.

Glavna tema na naslovnici 8211. izdanja koje je izašlo 14. veljače 1984. je priča o uspjehu američke skijašice Debbie Armstrong. Naslovnica *Debbie Armstrong – senzacija Jahorine* uvod je u članak o sjajnom uspjehu američkih skijašica u veleslalomu, kojima je pripala zlatna i srebrna medalja. Članak autora Tibora Šarama naslovljen je *Iz Seattla po jahorinsko zlato*. Objavljen je u sklopu rubrike *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.* Članak Šaramo započinje pričom o uspjehu američkih skijašica i piše: „Jahorina je dobila svoju prvu olimpijsku pobjednicu. Veleslalomskim zlatom, što predstavlja veliko iznenađenje okitila se Debbie Armstrong. (...) A bilo je to dvostruko američko slavlje. Jer je srebrna medalja pripala njenoj kolegici Christini Cooper.“ Autor je u članak uključio i kratak prikaz rezultata utrke kao i okvir s crticama iz karijere pobjednice. Kao sastavni dio priče o uspjehu Debbie Armstrong nameće se i intervju s pobjednicom naslovljen *Debbie darling, dođi ovamo...* autora Vilka Lucnera. U kratkom članku na manje od pola stranice Lucner je nekoliko pitanja postavio samoj pobjednici, ali i austrijskoj skijašici Anni Marie Moser-Pröll koja se već osamdesetih godina prošlog stoljeća okitila titulom najtrofejnije skijašice svih vremena, koja joj i dandanas pripada. Moser-Pröll je već 1984. bila u mirovini, a Lucner je s njom obavio zasebni intervju koji je objavljen pod naslovom *Sretna sam što je sve završeno!*

Najviše prostora na naslovnici 8212. izdanja, koje je objavljeno 15. veljače 1984. godine, zauzeo je članak *Franko srebro*, o uspjehu jugoslavenskog predstavnika u slalomu. Ostale priče s naslovnice su: *Nykanen dalje od rekorda, Biatlon Eiriku Kvalfossu i Boucher prvi na 1000 m.*

Prvi članak s naslovnice 8212. izdanja je onaj o Juri Franku koji je osvojio prvu medalju za Jugoslaviju. Jure Franko je osvojio srebrnu medalju u veleslalomu iza Švicarca

Maxa Julena i ispred Andreasa Wenzela iz Lihtenštajna. Ovaj je članak objavljen u sklopu rubrike *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 84.* Članak je naslovljen *Jure Franko srebrno poglavlje „bijeke knjige“*. U članku je jedna slika i to slika pobjednika Maxa Julena. Šaramo je istaknuo da bi rezultati bili puno drugačiji da su veleslalomu prisustvovali tadašnji najbolji skijaši svijeta, a danas skijaške legende Marc Girardelli i Ingemar Stenmark. Kao i ostali navedeni članci i u ovom postoji okvir s portretom pobjednika. Kao dio priče o uspjehu Jure Franka može se ubrojiti i komentar Vilka Lucnera *Frankov čudesni olimpijski svijet*. Priče o uspjehu Jure Franka zauzele su cijelu naslovnicu toga dana. I na naslovnici sljedećeg dana, 16. veljače, priča o uspjehu Jure Franka zauzela je najviše mjesta, što samo potvrđuje koliko je važan uspjeh koji je Frank ostvario na domaćem terenu.

Na naslovnici 8213. izdanja, koje je objavljeno 16. veljače 1984. godine, našle su se sportske teme olimpijske i neolimpijske tematike. Naslovnicom dominira tema *Momak sa šampionskim instinktom*. Ostali članci s Olimpijskih igara su: *Danas oba spusta, Schone prva na 3000 m, Sanda osma u školi, Zgoditkom 21 sekundu prije kraja, kada na ledu nisu imali vratara, Finci osvojili treće mjesto u „B“ skupini i Pobjedom Austrijanci prepustili „fenjer“*.

Uspjeh Jure Franka bila je glavna tema i na naslovnici 8213. izdanja *Sportskih novosti* koje su objavljene 16. veljače 1984. Naslovna priča naslovljena je *Momak sa šampionskim instinktom*. Kao sastavni dio priče tu je i fotografija Jure Franka u trenutku kada mu je bila uručena medalja. U tom su izdanju uspjehu Jure Franka posvećena dva članka: prvi Vilka Lucnera *Franko ima instinkt šampiona* i drugi intervju Tibora Šarama naslovljen *Nisam razmišljao o medalji*. Intervju s Bernhardom Russijem naslovljen *Franko ima instinkt šampiona* objavljen je u 8213. izdanju *Sportskih novosti*, koje su izašle 16. veljače 1984. Članak potpisuje Vilko Lucner. U članku je Lucner legendi švicarskog skijanja postavio nekoliko pitanja o kvaliteti i načinu skijanja jugoslavenskih predstavnika Franka, Strela i Križaja u alpskom skijanju na Olimpijskim igrama. Za Franka, koji je osvojio jedinu medalju na Igrama za bivšu Jugoslaviju, Russi kaže: „Franko ima instinkt šampiona. Napredovao je u međunarodnog pouzdanog, prodornog skijaša. Vrlo je samopouzdan i nema problema s psihičkim opterećenjem. (...) Mislim da je pred njim još nekoliko sezona vrhunskog skijanja. On je sada jedan od najboljih veleslalomša svijeta i to potvrđuje iz trke u trku.“

Članak naslovljen *Ukleti spust* potpisuje Neven Bertičević. Zbog vremenskih neprilika spust za žene, koji je počeo, otkazan je dva sata nakon početka, zbog velike magle. Bertičević o odgođenoj utrci piše sljedećim riječima: „Šest skijašica s najslabijim startnim pozicijama

(...) krenule su prve. Staza se činila sasvim dobra, prvih pet ih je normalno prošlo, a to su doista skijašice bez nekog imena i renomea. (...). Konačno su krenule prave. Krenula je Michaela Figni. Prva prava, prva iz skupine petnaest. (...). Na stazi je bila Kanađanka Gerry Sorensen, svjetska prvakinja u spustu iz Schladminga. Na istom mjestu gdje je i Čehoslovakinja Valesova, izgubila je i ona skiju. Veliki san o medalji, olimpijskoj medalji je propao. Nakon je još je vozila Francuskinja Attia, zaostala više od dvije sekunde za Figni i onda je natjecanje zaustavljeno.“ Članak je završen kratkom informacijom da su za to vrijeme skijaši imali trening spusta na Bjelašnici, na kojem je briljirao Amerikanac Bill Johnson.

Na naslovnici 8214. izdanja *Sportskih novosti*, koje su objavljene 17. veljače 1984. godine, mogu se naći četiri teme: *Sada Witt vodi, Dubravčić deveta, Gaetanu Boucheru i drugo zlato, Johnson i Figni junaci spusta i Švedska brža od SSSR-a*.

U dva odvojena članka koja su objavljena 17. veljače 1984. Tibor Šaramo i Neven Bertičević opisali su uspjehe američkih i švicarskih reprezentativaca u spustovima koji su održani na Bjelašnici. Tibor Šaramo je napisao članak *Johnson održao obećanje* o američkom skijašu koji je kako kaže sam autor „(...) održao obećanje. Startao je 6. sve stavio na kocku i u zaista furioznom tempu projurio bjelašničkom pistom.“ Autor se osvrće i na uspjeh drugoplasiranog Švicarca Petera Müllera i trećeplasiranog Austrijanca Antona Steinera. U svojoj analizi nije izostavio niti uspjehe jugoslavenskih spustaša za koje kaže da su „vozili u granicama svojih mogućnosti“. Dio članka su i izjave direktora jugoslavenske alpske reprezentacije Tone Vogrinca, pobjednika Johnsona, srebrnog Müllera i brončanog Steinera. Drugi članak, u kojemu je svjetla reflektora ukrala tada 17-godišnja švicarska spustašica Michela Figni, napisao je Neven Bertičević. Članak, iz kojeg se daje naslutiti o uspjesima mlade Švicarke, kratko je naslovljen *Naj, naj Figni*. Ona je, naime, bila glavni pretendent za prijestolje u spustu koji je, kako ističe autor, „odvozilo samo 10 skijašica, jer je utrka bila odgođena zbog loših vremenskih uvjeta“. U ponovljenom je spustu briljirala i uzela zlatnu medalju ispred kolegice iz reprezentacije Walliser i Čehoslovakinje Charvatove koja je osvojila brončanu medalju. Članak je po svojoj strukturi istovjetan onome Tibora Šarame; sadrži popis rezultata prvih 20 skijašica; sliku pobjednice i okvir s crticama iz njezine karijere i privatnog života.

Na naslovnoj stranici 8215. izdanja *Sportskih novosti* našle su se sljedeće priče: *Spust rastjerao pitanja, Sovjeti pobjegli 12 sekundi, Magoni izronila iz magle, Ostwald 115, Weissflog 114,5, Ulaga 107 i Nijemci skucali pola zlata*.

Prvi članak, koji se našao na naslovnici izdanja je uradak Dragana Moldovana naslovljen *Spust rastjerao pitanja*. Članak opisuje događanja s redovite Konferencije Organizacijskog odbora Zimskih olimpijskih igara. Nakon niza odgoda zbog loših vremenskih prilika odrađena su oba spusta – i u ženskoj i u muškoj konkurenciji. „Još se na Zimskim olimpijskim igrama nije dogodilo da se tako dva značajna natjecanja, kao što su spust za žene i spust za muškarce, održe istog dana u razmaku od pola sata i da sve štima, da oba natjecatelja počnu točno u sekundu“, istaknuo je Miroslav Jančić, član Organizacijskog odbora. Budući da su natjecanja u spustu prošla bez problema, organizatori su se mogli vratiti uobičajenom rasporedu natjecanja.

Uspjeh talijanske slalomašice Magoni u 8215. broju zauzima najviše pozornosti na naslovnici. Dosad nepoznata skijašica Paoletta Magoni odnijela je senzacionalnu pobjedu u slalomu i Italiji donijela prvu medalju na sarajevskim Igrama. Njezina slika s utrke i naslov *Magoni izronila iz magle* zauzeli su polovicu naslovnice broja koji je izašao 18. veljače 1984. Članak pod naslovom *Senzacija iz Italije* napisao je Tibor Šaramo. Iz samoga se naslova može iščitati koliku je senzaciju izazvala mlada Talijanka kojoj je do tada najbolje ostvarenje u karijeri bilo šesto mjesto. U izvještaju, koji između ostalog obuhvaća rezultate najboljih 22 i portret pobjednice, Šaramo je opisao atmosferu na Jahorini i dao opis rezultata jugoslavenskih i stranih skijašica. Mladu je Talijanku usporedio s američkom skijašicom Debbie Armstrong, koja je na jednako iznenađujući način osvojila zlato u veleslalomu.

Teme, koje su se našle na 8216. naslovnici *Sportskih novosti*, koje su objavljene 20. veljače 1984. godine su: *SSSR-u hokejaški trofej, Hämmäläinen prvo ime ZOI ' 84, Braći Mahre zlato i srebro, Wassbergu maraton i Do viđenja u Calgaryju!*

I u sljedećem, 8216. broju koji je izašao u ponedjeljak 20. veljače 1984. naslovnici su zauzeli uspjesi alpskih skijaša. Ovaj je put priča o uspjehu dvojice Amerikanaca, braće Mahre koji su odnijeli zlatnu i srebrnu medalju u slalomu. Članak o njihovu izvanrednom uspjehu napisao je Tibor Šaramo. Naslov članka je *Braći zlato i srebro*. Šaramo je ukratko opisao tijekom natjecanja i dvostruki uspjeh braće Mahre. Osim o dvostrukim pobjednicima, Šaramo pažnju nije zaboravio posvetiti najboljem jugoslavenskom tehničaru Bojanu Križaju, koji nije ispunio očekivanja i utrku završio na sedmom mjestu.

Nakon kvalitativne analize članaka utvrđeno je da je najviše članaka sa sportskom tematikom na pojedinoj naslovnici bilo o alpskom skijanju – njih 15. O hokeju na ledu na naslovnici je izašlo deset članaka o skijaškom trčanju sedam, šest članaka na pojedinoj

naslovnici *Sportskih novosti* izašlo je o natjecanjima u brzome klizanju, četiri o natjecanjima u sanjkanju, tri članka na naslovnici bila su o skijaškim skokovima, po dva o biatlonu, bobu i umjetničkom klizanju, a samo jedan članak na naslovnici bio je o natjecanju u nordijskoj kombinaciji. Od nesportskih tema svoje mjesto na naslovnici našlo je sedam članaka.

8. RASPRAVA O REZULTATIMA ISTRAŽIVANJA

U ovom će se dijelu diplomskog rada, nakon obavljene analize novinskih članaka, raspraviti ranije postavljeni ciljevi istraživanja. Za potrebe ovog rada i analiza koje su objavljene postavljena su tri cilja istraživanja. Do rezultata istraživanja došlo se kvantitativnom i kvalitativnom analizom 445 novinskih članaka, koji su o 14. Zimskim olimpijskim igrama bili objavljeni u *Sportskim novostima* u razdoblju od 7. do 20. veljače 1984. godine. Podatci su prikupljeni iz fonda Znanstvene knjižnice Zadar.

Prvi cilj istraživanja bio je kvantitativnom analizom sadržaja utvrditi koliko je novinskih članaka posvećeno rezultatima natjecatelja iz inozemstva. Kvantitativnom analizom sadržaja utvrđeno je da je 350 objavljenih novinskih članaka sportske tematike bilo posvećeno rezultatima koje su postigli natjecatelji iz inozemstva.⁶ Olimpijske su igre sportski događaj svjetskih razmjera. Bilo ljetne ili zimske, Olimpijske su igre prilika da se sportaši iz cijeloga svijeta okupe na jednome mjestu i demonstriraju svoje vještine pred tisućama kolega i milijunima gledatelja iz cijeloga svijeta, koji Igre prate uživo, na televiziji ili radiju, u tiskovinama ili internetskim portalima. Stoga nije ni malo začuđujuće da u novinskim člancima objavljenima o 14. Zimskim olimpijskim igrama prevladavaju novinski članci s međunarodnim karakterom jer je na Zimskim olimpijskim igrama održanima u Sarajevu sudjelovao najveći broj natjecatelja na nekim Zimskim olimpijskim igrama dotad. 1272 natjecatelja okupila su se iz 49 zemalja svijeta (Ratković, 2015: 21). Prema podacima Završnog izvještaja s 14. Zimskih olimpijskih igara (Sučić, 1984: 129), više od 7.000 novinara iz cijeloga svijeta dobilo je akreditaciju svoje sugrađane izvještavati o svakome danu Igara.

Drugi cilj istraživanja bio je kvantitativnom analizom sadržaja utvrditi koliko je medijskog prostora posvećeno rezultatima jugoslavenskih natjecatelja na 14. Zimskim olimpijskim igrama.

Na 14. Zimskim olimpijskim igrama natjecala su se 72 natjecatelja iz bivše SFRJ, 60 muškaraca i 12 žena u 6 disciplina (http://staro.skijanje.rs/Sportovi/you_na_zoi.htm).

⁶ Vidi: Tablica 13.: **Klasifikacija članaka o uspjesima stranih natjecatelja** i Grafikon 10.: **Analiza članaka o uspjesima stranih natjecatelja**.

Kvantitativnom analizom sadržaja utvrđeno je kako je 95 od 445 analiziranih novinskih članaka bilo posvećeno rezultatima koje su jugoslavenski natjecatelji ostvarili na Igrama.⁷ Od tih 96 novinskih članaka 39 ih je bilo potpuno posvećeno jugoslavenskim natjecateljima i uspjesima koje su postigli na pojedinim natjecanjima, tj. njihov učinak na pojedinom natjecanju je bila jedina tema tog novinskog članka, dok su u 56 novinskih članaka rezultati jugoslavenskih predstavnika samo spomenuti kao dio šire analize natjecanja, najčešće kada jugoslavenski natjecatelji ne bi ostvarili neki zapaženiji rezultat. Razlog takvog ishoda analize može se tražiti u činjenici da Savezna Federativna Republika Jugoslavija nije imala mnogo favorita na Olimpijskim igrama. Glavni favoriti i najkvalitetniji predstavnici u jugoslavenskim redovima bili su alpski skijaši i skijaši skakači. Od njih su se očekivali dobri rezultati, pa čak i medalje. Alpski skijaš Jure Franko osvojio je jedinu medalju za Jugoslaviju – srebro u veleslalomu. Blizu medalje bio je i Boris Strel, koji je isto natjecanje završio na petom mjestu. Od Primoža Ulage, uspješnog slovenskog skijaša skakača također se očekivala medalja, ali je on natjecanje na 70-metarskoj skakaonici završio na predzadnjem mjestu. Još jedan razlog zbog kojeg je tako malen broj članaka u kojima su jugoslavenski predstavnici bili favoriti je i taj što tada u Jugoslaviji nije bilo kvalitetne infrastrukture za sve sportove koji su se održavali na Olimpijadi. Jugoslavenski sportaši često nisu imali potrebne kapacitete, opremu i financijska sredstva za kvalitetne treninge, što znači da nisu bili u mogućnosti održavati česte i kvalitetne treninge, što bi u konačnici dovelo do toga da u mnogim natjecanjima nisu mogli konkurirati za medalje. Mnoga borilišta i arene za zimske sportove osposobljena su i izgrađena tek za potrebe Zimskih olimpijskih igara. Do tada su sportaši trenirali ili u improviziranim uvjetima ili, ako su imali dovoljno financijskih sredstava, u drugim zemljama.

Treći cilj istraživanja bio je kvalitativnom analizom naslovnica utvrditi kojoj je olimpijskoj disciplini posvećeno najviše prostora na pojedinoj naslovnici *Sportskih novosti* objavljenima za vrijeme trajanja 14. Zimskih olimpijskih igara.

Kvalitativnom analizom naslovnica i novinskih članaka koji su bili objavljeni na naslovnicama utvrđeno je da je najviše članaka, njih 11, bilo objavljeno o natjecanjima u alpskome skijanju. O natjecanjima u hokeju na ledu na naslovnici je izašlo deset novinskih članaka, o natjecanjima u skijaškom trčanju sedam, šest novinskih članaka na pojedinoj naslovnici *Sportskih novosti* izašlo je o natjecanjima u brzome klizanju, četiri o natjecanjima u sanjkanju, tri članka na naslovnici bila su o skijaškim skokovima, po dva o biatlonu, bobu i

⁷ Vidi: Tablica 14.: **Klasifikacija članaka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja** i Grafikon 11.: **Analiza članaka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja.**

umjetničkom klizanju, a samo jedan novinski članak na naslovnici bio je o natjecanju u nordijskoj kombinaciji⁸. Jedan od razloga zašto su se novinski članci o natjecanjima u alpskom skijanju tako često nalazili na naslovnicama je taj što je alpsko skijanje bilo i ostalo do danas jedan od najpopularnijih zimskim sportova. Alpsko skijanje je olimpijskim sportom postalo 1936., kada je u njemačkom Garmisch-Partenkirchenu održana kombinacija za žene i muškarce (<https://www.olympic.org/alpine-skiing-equipment-and-history>). Natjecanja u alpskom skijanju u svim kategorijama i za žene i za muškarce bila su jedni od najočekivanijih događaja na Igrama. Uredništvo *Sportskih novosti* u novinskom člancima s natjecanja u alpskome skijanju uvijek je naglašavalo veliku popularnost te discipline i izniman broj navijača koji je dolazio na sve utrke, a koji se brojao u desecima tisuća. Svake sezone održavaju se deseci natjecanja za muškarce i žene u cijelome svijetu. Nerijetko se u jednom odredištu održavaju natjecanja i za žene i muškarce u više od jedne discipline. Čak i prije Igara uredništvo *Sportskih novosti* je puno prostora unutar rubrike *Ususret 14. Zimskim olimpijskim Igrama* posvetilo natjecanjima u alpskome skijanju. Na 14. Zimskim olimpijskim igrama u disciplini alpskog skijanja održano je šest natjecanja – slalom, veleslalom i spust u muškoj i ženskoj konkurenciji. Broju članaka s naslovnica koji su bili posvećeni natjecanjima u alpskome skijanju pomogao je i Jure Franko – jugoslavenski predstavnik u veleslalomu i osvajač jedine medalje na Igrama za Jugoslaviju. Nakon osvojene srebrne medalje Franko je postao najpopularniji sportaš u Jugoslaviji te je njegov uspjeh krasio dvije uzastopne naslovnice *Sportskih novosti*.

⁸ Vidi: Grafikon 12.: **Tematska analiza članaka sa naslovnica.**

9. ZAKLJUČAK

Godinu 1984. obilježila su dva najveća i najvažnija sportska natjecanja – 14. Zimske olimpijske igre, koje su se održavale u Sarajevu i 23. Ljetne olimpijske igre, koje su se održavale u Los Angelesu. 14. Zimske olimpijske igre, koje su se u Sarajevu održavale od 8. do 19. veljače 1984. godine, najvažnije su sportsko događanje koje se održalo na prostoru bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Sarajevo – grad do tada poznat kao mjesto gdje je izvršen atentat na austrougarskog prestolonasljednika Franju Ferdinanda i Sofiju, njegovu suprugu i vojvotkinju od Hohenberga, dobio je priliku svijetu se predstaviti u novom svjetlu. Čelnicima grada Sarajeva i SFRJ dodijeljen je veliki zadatak grad pripremiti za dolazak tisuća sportaša, navijača, novinara i političara. Kako bi grad zasjao u najboljem svjetlu izgrađeni su ili obnovljeni sportski i smještajni objekti u gradu, podignut je nivo zaštite i sigurnosti i svim posjetiteljima osiguran zabavan i ugodan posjet gradu.

Tisuće novinara iz cijeloga svijeta revno su pratile sva događanja i natjecanja i svakodnevno o njima izvještavale milijune ljubitelja sporta diljem svijeta. Među njima našli su se i novinari jednog od najpopularnijih sportskih listova u bivšoj SFRJ i danas u Hrvatskoj – *Sportskih novosti*. U vremenu od 7. do 20. veljače 1984. godine svakim izdanjem lista dominirala je rubrika *14. Zimske olimpijske igre, Sarajevo, 7. do 19. II. 1984.*, a naslovnicama su dominirale teme vezane za Olimpijske igre. Iako su prevladavali članci sa sportskom tematikom, u svakom izdanju su se mogle naći teme s redovitih sastanaka Olimpijskog odbora i Organizacijskog odbora 14. Zimskih olimpijskih igara, izjave političara i razne zanimljivosti o atmosferi i događanjima u gradu.

Tema ovog diplomskog rada bila je analiza novinskih članaka o 14. Zimskim olimpijskim igrama na stranicama *Sportskih novosti*. Kvalitativna i kvantitativna analiza obuhvatila je 445 novinskih članaka, koji su u *Sportskim novostima* bili objavljeni u razdoblju od 7. do 20. veljače 1984. godine. U ovom su diplomskom radu postavljena tri cilja istraživanja.

Prvi cilj istraživanja bio je pomoću kvantitativne analize sadržaja utvrditi koliki je udio novinskih članaka bio posvećen rezultatima natjecatelja iz inozemstva. Kvantitativnom analizom novinskih članaka utvrđeno je da su prevladavali su članci o uspjesima inozemnih natjecatelja, točnije 350 od 445 novinskih članaka za temu je imalo nastup nekih od 1200 natjecatelja iz inozemstva. Takav rezultat je očekivan, budući da su Olimpijske igre međunarodno natjecanje.

Drugi cilj istraživanja bio je kvantitativnom analizom utvrditi udio novinskih članaka koji su za temu imali uspjeh jugoslavenskih natjecatelja na Igrama. Kvantitativnom analizom sadržaja utvrđeno je kako je 95 od 445 novinskih analiziranih novinskih članaka bilo posvećeno rezultatima koje su jugoslavenski natjecatelji ostvarili na Igrama. Od 96 novinskih članaka, u kojima je bio spomenut uspjeh jugoslavenskih predstavnika na nekom natjecanju, 39 ih je bilo potpuno posvećeno jugoslavenskim natjecateljima i njihovim uspjesima, dok su u 56 novinskih članaka rezultati jugoslavenskih predstavnika samo usputno spomenuti kao dio šire analize natjecanja.

Treći i posljednji cilj istraživanja bio je pomoću kvalitativne analize sadržaja utvrditi o kojoj je olimpijskoj disciplini objavljen najveći broj novinskih članaka na pojedinoj naslovnici *Sportskih novosti*. Nakon kvalitativne analize članaka utvrđeno je da je najviše novinskih članaka sa sportskom tematikom na pojedinoj naslovnici bilo o alpskom skijanju – njih 11. Natjecanja u alpskom skijanju bila su najpopularnija na Igrama. Njih je redovito posjećivao najveći broj navijača, čak i kada vremenske prilike nisu bile najbolje. Uspjeh jugoslavenskog predstavnika Jure Franka utjecao je na broj novinskih članaka o alpskom skijanju koji je bio objavljen na pojedinoj naslovnici *Sportskih novosti*. Njegova srebrna medalja u natjecanju veleslaloma najbolji je rezultat koji su jugoslavenski predstavnici ostvarili na Igrama.

Prema dostupnim podacima, 14. su Zimske olimpijske igre bile jedne od najbolje organiziranih i najnapetijih Igara do tada. Na tim su se Igrama okupila 1272 natjecatelja iz 49 zemalja svijeta, više nego na ikojim Zimskim olimpijskim igrama do tada. Više od 7000 novinara iz cijeloga svijeta svakodnevno je ljubiteljima sporta i Igara prenosilo rezultate s natjecanja i pokušalo predočiti atmosferu koja je vladala u Sarajevu. Organizacijski odbor 14. Zimskih olimpijskih igara te političko vodstvo grada Sarajeva i bivše SFRJ uspjelo je ispuniti sve zahtjeve Međunarodnog olimpijskog odbora, te su osigurali da se Sarajevo više ne pamti samo po atentatu koji je doveo do Prvog svjetskog rata. Sarajevo se zauvijek upisalo na kartu Olimpijskih gradova, koji su natjecateljima iz cijeloga svijeta osigurali kvalitetna natjecanja u ozračju tolerancije i *fair playa*, a posjetiteljima iskustvo koje se pamti cijeli život.

10.SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je analiza članaka o 14. Zimskim olimpijskim igrama, koje su se od 8. do 19. veljače 1984. godine održavale u Sarajevu. Podatci za analizu su prikupljeni iz lista *Sportske novosti*.

Rad je podijeljen na teorijski i analitički dio. U teorijskom tijelu govori se o društveno-političkoj situaciji u Europi i bivšoj SFRJ 80-ih godina 20. stoljeća; tijeku organizacije Olimpijskih igara i listu *Sportske novosti*, iz kojih je uzet potreban materijal za analizu. Pomoću kvalitativne i kvantitativne analize novinskih članaka u analitičkom dijelu rada odgovorilo se na tri istraživačka pitanja postavljena na početku rada.

14. Zimske olimpijske igre bile su jedine igre koje su se održale u nekoj socijalističkoj državi, zemlji pripadnici pokreta nesvrstanih. Na njima su nastupila 1272 natjecatelja iz 49 zemalja svijeta, više nego na ikom ranijim Zimskim olimpijskim igrama. Proglašene su jednim od najbolje organiziranih i najkvalitetnijih Igara do tada. Olimpijske igre, najveće sportsko natjecanje na svijetu, transformirale su vizuru Sarajeva i pomogle da se grad zauvijek upiše na listu domaćina Olimpijskih igara.

Ključne riječi: *Zimske olimpijske igre, Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, hladni rat, Sportske novosti, analiza sadržaja*

11. SUMMARY

Media coverage of the 1984 Winter olympic games in Sarajevo based on newspapers *Sportske novosti*.

The aim of this master's thesis was to analyse articles about the 14th Winter Olympic Games, which were held in Sarajevo from 8th to 19th February 1984. Necessary data for the analysis was collected from the sports daily *Sportske novosti*.

This paper is divided into theoretical and analytical part. The theoretical part contains chapters about the socio - political situation in Europe and the former SFRY in the 1980s; the organization of the Olympic Games and historical overview of the sports daily *Sportske novosti*, from which the necessary material was taken. Three research questions, which were defined at the beginning of the thesis were answered using qualitative and quantitative article analysis.

The 14th Winter Olympics were the only games which took place in a socialist state, a member of the Non - Aligned Movement. 1272 contestants from 49 countries participated. The Sarajevo Winter Olympic Games have been declared as one of the best organized Winter Games ever. The Olympic Games, world's largest sports competition, transformed Sarajevo and the city entered the list of Olympic Games hosts for all eternity .

Key words: *Winter Olympic Games, Socijalist Federative Republic Yugoslavia, Cold war, Sportske novosti, Content analysis*

12. POPIS LITERATURE

Knjige

1. Bilandžić, D. (1985.): *Historija Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije : glavni procesi : 1918-1985*, treće dopunjeno izdanje, Zagreb: Školska knjiga.
2. Jakovina, T. (2011.): *Treća strana Hladnog rata*, Zagreb: Fraktura.
3. Jović, D. (2003.): *Jugoslavija: država koja je odumrla*, Zagreb: Prometej.
4. Matković, H. (1998.): *Povijest Jugoslavije (1918 – 19991): Hrvatski pogled*, Zagreb: Naklada Pavičić.
5. Mihovilović, M. (2007.): *Profesionalni novinar*, Zagreb: Profil.
6. Novak, B. (2003.): *Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću*, Zagreb: Golden marketing i Tehnička knjiga.
7. Simčić, M. (2008.): *Tito bez maske*, Zagreb : Mozaik knjiga.
8. Vukadinović, R. (1983.): *Hladni rat i Evropa*, Zagreb: August Cesarec.

Novinski članci:

1. Šaramo, T. (1984.): „Bjelašnica pokazala zube“, *Sportske novosti*, br. 8208, str. 7, 10. veljače 1984. godine.
2. Šaramo, T. (1984.): „Rastu akcije Zurbrigenu, Steineru, Mulleru“, *Sportske novosti*, br. 8209, str. 5, 11. veljače 1984. godine.
3. Šaramo, T. (1984.): „Iz Seattla po Jahorinsko zlato“, *Sportske novosti*, br. 8211, str. 3, 14. veljače 1984. godine.
4. Lucner, V. (1984.): „Debbie darling, dođi ovamo...“, *Sportske novosti*, br. 8211, str. 3, 14. veljače 1984. godine.
5. Lucner, V. (1984.): „Sretna sam što je sve završeno“, *Sportske novosti*, br. 8211, str. 3, veljače 1984. godine.
6. Šaramo, T. (1984.): „Jure Franko – srebrno poglavlje 'bijeke knjige'“, *Sportske novosti*, br. 8212, str. 3, 15. veljače 1984. godine.
7. Lucner, V. (1984.): „Frankov čudesni olimpijski svijet“, *Sportske novosti*, br. 8212, str. 3, 15. veljače 1984. godine.
8. Bertičević, N. (1984.): „Ukleti spust“, *Sportske novosti*, br. 8213, str. 4, 16. veljače 1984. godine.

9. Lucner, V. (1984.): „Franko ima instinkt šampiona“, *Sportske novosti*, br. 8213, str. 7, 16. veljače 1984. godine.
10. Šaramo, T. (1984.): „Nisam razmišljao o medalji“, *Sportske novosti*, br. 8213, str. 8 - 9, 16. veljače 1984. godine.
11. Šaramo, T. (1984.): „Johnson održao obećanje“, *Sportske novosti*, br. 8214, str. 3, 17. veljače 1984. godine.
12. Bertičević, N. (1984.): „Naj, naj Figni“, *Sportske novosti*, br. 8214, str. 4, 17. veljače 1984. godine.
13. Moldovan, D. (1984.): „Spust rastjerao pitanja“, *Sportske novosti*, br. 8215, str. 2, 18. veljače 1984. godine.
14. Šaramo, T. (1984.): „Senzacija iz Italije“, *Sportske novosti*, br. 8215, str. 3, 18. veljače 1984. godine.
15. Šaramo, T. (1984.): „Braći zlato i srebro“, *Sportske novosti*, br. 8216, str. 3, 20. veljače 1984. godine.

Elektronički izvori:

Znanstveni članci

1. Čurić, M. (2016.): 'Raspad Jugoslavije', završni rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Filozofski fakultet, Pula, online: <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A657/datastream/PDF/view>, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
2. Dîrdală, L.D. (2011.): 'The End Of The Ceausescu Regime – A Theoretical Convergence', *Buletinul Ştiinţific al Universităţii "Mihail Kogălniceanu*, University Mihail Kogălniceanu, 1 – 7, online: http://www.umk.ro/images/documente/publicatii/Buletin20/the_end.pdf, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
3. Glavan, M. (2013.): 'Raspad Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije', diplomski rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Diplomski studij hrvatskog jezika i književnosti i povijesti, Osijek, online: <https://repositorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1146/datastream/PDF/view>, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
4. Harrison, M. (2010.): 'The Soviet Union after 1945: Economic Recovery and Political Repression', *Past & Present*, 210, Supplement 6, online:

- <https://warwick.ac.uk/fac/soc/economics/staff/mharrison/public/pp2011postprint.pdf>,
(datum pregleda stranice: 6.4.2018.)
5. Heffernan, R. (2014.): 'Exploring Political Change: Thatcherism and the remaking of the Labour Party 1979 – 1997', doktorska disertacija, University of London, London School of Economics and Political Science, ProQuest LLC: London, online: <http://etheses.lse.ac.uk/2133/1/U613365.pdf>, (datum pregleda stranice: 7.4.2018.)
 6. Jović, D. (2001.): 'Razlozi za raspad Socijalističke federativne Republike Jugoslavije: Krićka analiza postojećih interpretacija', *Reč*, No. 8 (62), 91 – 157, online: http://moodle.f.bg.ac.rs/file.php/41/Razlozi_za_raspad_SRJ.pdf, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
 7. Kasalo, B. (2017.): 'Međunarodni pogledi na krizu u Jugoslaviji 1980.-1987.', doktorska disertacija, Sveučilište u Zadru, Odjel za povijest, Zadar, online: <https://repozitorij.unizd.hr/islandora/object/unizd:1775/preview>, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
 8. Krušnik, L. (2017.): 'Žene u sportskom novinarstvu', diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti, Diplomski studij novinarstva, online: <https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/islandora/object/fpzg%3A479/datastream/PDF/view>,
(datum pregleda stranice: 14.6.2018.)
 9. Macnamara, J. (2005.): 'Media content analysis: Its uses, benefits and Best Practice Methodology', *Asia Pacific Public Relations Journal*, 6(1), 1– 34., online pdf: http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/40924393/Media-Content-Analysis-Paper.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1491230175&Signature=VPFIO9vRmypRfj24KTb7H7GGfO8%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DMedia_Content_Analysis_Paper.pdf, (datum pregledavanja stranice: 14.5.2018.)
 10. Majstorović, V. (2014.): 'Uloga Jugoslavije u pokretu nesvrstanih', završni rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Preddiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i povijesti, Osijek, online: <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1080/datastream/PDF/view>, (datum pregleda stranice: 11.4.2018.)
 11. Manić, T.Ž. (2014.): 'Primena i mogućnost metoda analize sadržaja u sociologiji', doktorska disertacija, Univerzitet u Beogradu, Filozofski Fakultet: Beograd, online: <http://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/3330/Disertacija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (datum pregleda stranice: 16.5.2018.)

12. Marying, P. (2014.): 'Qualitative Content Analysis. Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution', Leibniz – Institut für Sozialwissenschaft: Klagenfurt, online: https://www.psychopen.eu/fileadmin/user_upload/books/maying/ssoar-2014-maying-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf, (datum pregleda stranice: 23.10.2018.)
13. Mastny, V. (1998.): 'The Soviet Non-Invasion of Poland in 1980/81 and the End of the Cold War', *Cold War International History Project*, Woodrow Wilson International Center for Scholars: Washington, D.C., online: <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/ACFB35.PDF>, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
14. Maurović, M. (2005.): 'Hladni rat: (ne)definicija, početak, interpretacije, percepcije i identifikacije, povezanost unutarnje i vanjske politike', stručni rad, *Pro tempore : časopis studenata povijesti*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, No. 2, 45 – 60., online: <https://hrcak.srce.hr/53615>, (datum pregleda stranice: 6.4.2018.)
15. Milanović, T. (2011): 'Križa 1980-ih u Jugoslaviji i međunarodni pogledi', *Rostra: časopis studenata povijesti Sveučilišta u Zadru*, Vol. 4. No. 4., 85 – 92, online: <https://hrcak.srce.hr/169546>, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
16. Moll, N. (2014.): 'An Integrative Symbol for a Divided Country? Commemorating the 1984 Sarajevo Winter Olympics in Bosnia and Herzegovina from the 1992-1995 War until Today', izvorni znanstveni rad, *Politička misao : časopis za politologiju*, Vol. 51, No. 5, 127 – 156, online: <https://hrcak.srce.hr/138561>, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
17. Oelsen, B.T. (2000.): 'Choosing or Refuting Europe? The Nordic Countries and European Integration, 1945 – 2000', *Scandinavian Journal of History*, 25 (1), 147 – 168, online: <http://www.uta.fi/jkk/pol/kurssiaineistot/olesen.pdf>, (datum pregleda stranice: 9.4.2018.)
18. Ólafsson, Þór, K. (2009.): 'Nordic security dynamics: Past, present - and future?', master's thesis, University of Iceland: Reykjavik, online: <https://skemman.is/bitstream/1946/2272/1/Kristmundur-MA-RITGERD.pdf>, (datum pregleda stranice: 23.10.2018.)
19. Petrescu, C., Petrescu, D. (2005.): 'Resistance and Dissent under Communism – The Case of Romania', *Totalitarismus und Demokratie*, 2, 323–346, online: http://www.hait.tu-dresden.de/TDv/TD_04_02_Petrescu.pdf, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
20. Ratković, Ivana (2015.): 'Zimske olimpijske igre u Sarajevu 1984.', završni rad, Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu, menadžment turizma i sporta, Čakovec, online pdf:

- <https://repositorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A217/datastream/PDF/view>, (datum pregledavanja stranice: 16.4.2018.)
21. Rourke, L., Anderson, T. (2004.): 'Validity in Quantitative Content Analysis', ETR&D, Vol. 52, No. 1, 5–18., online pdf: http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/30795765/validity_in_quantitative_content.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1491230499&Signature=amvPzZg7omcb5zPCXVt7ZVHQa8g%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DValidity_Issues_In_Quantitative_Computer.pdf, (datum pregledavanja stranice: 14.5.2018.)
22. Skoko, B., Vukasović, I. (2008.): 'Organiziranje međunarodnih sportskih događaja kao promotivni i ekonomski alat države', pregledni rad, *Market - Tržište*, Vol. 20, No. 2, 211-230, online: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=80975, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
23. Sotiropoulos, A.D. (2006.): 'Patronage in South European bureaucracies in the 1980s and the 1990s: The politicization of central public administrations in Greece, Italy, Portugal and Spain', *The Hellenic Observatory*, online: <https://ecpr.eu/filestore/paperproposal/d4cddfc9-3ec5-41e3-8d64-edc2d4ffdf46.pdf>, (datum pregleda stranice: 9.4.2018.)
24. Sučić, A., et. al. (1984.): 'ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ Organizacionog komiteta XIV zimskih olimpijskih igara Sarajevo, 1984.', Sarajevo: Oslobođenje., online pdf: <http://library.la84.org/6oic/OfficialReports/1984/or1984w.pdf>, (datum pregleda stranice: 15.04.2018.)
25. Szabo, V. (2012.): 'Youth and Politics in Communist Romania (1980 – 1989)', doctoral thesis, University of Pittsburgh, online: <http://d-scholarship.pitt.edu/12447/1/szabo2012.pdf>, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
26. Šaur, S. (2015.): ' Lik i djelo Josipa Broza Tita', završni rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Preddiplomski studij hrvatskoga jezika i književnosti i povijesti, Osijek, online: <https://repositorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A295/datastream/PDF/view>, (datum pregleda stranice: 12.4.2018.)
27. Tismaneau, V. (1998.): 'Communism and Post-communism in Romania: Challenges to democratic transition', University of Maryland, National Council for Eurasian and East

European Research, online: <https://www.ucis.pitt.edu/nceeer/1998-811-23-Tismaneanu.pdf>, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)

28. Wiatr, J. (1981.): ' Poljska 1980 - Politička kriza i putovi obnove', *Politička misao : časopis za politologiju*, Vol. 18 No. 1-2, 96 – 108, online: <https://hrcak.srce.hr/114555>, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
29. Zambeli, A. (2017.): 'Diskurs sportskog novinarstva Tomislava Židaka', diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti, Diplomski studij novinarstva, online: <https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/islandora/object/fpzg%3A436/datastream/PDF/view>, (datum pregleda stranice: 14.6.2018.)

Knjige

1. Bozo, F. (2016.): *French Foreign Policy since 1945: An Introduction*, New York, Oxford: Berghamm Books, online: <https://books.google.hr/books?id=PICLCwAAQBAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>, (datum pregleda stranice: 23.10.2018.)
2. Jensen, K.B. (2002.): *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and quantitative methodologies*, London and New York: Routledge, online: http://soniapsebastiao.weebly.com/uploads/2/0/3/9/20393123/ebook_handbook-of-media-and-communication-research.pdf, (datum pregleda stranice :16.5.2018.)
3. Kredelj, E. (1975.): *Istorijski koreni nesvrstavanja*, Beograd: Izdavački centar Komunist, online: [https://kok.memoryoftheworld.org/Edvard%20Kardelj/Istorijski%20koreni%20nesvrstavanja%20\(252\)/Istorijski%20koreni%20nesvrstavanja%20-%20Edvard%20Kardelj.pdf](https://kok.memoryoftheworld.org/Edvard%20Kardelj/Istorijski%20koreni%20nesvrstavanja%20(252)/Istorijski%20koreni%20nesvrstavanja%20-%20Edvard%20Kardelj.pdf), (datum pregleda stranice: 11.4.2018.)
4. Krippendorff, K. (1980.): 'Validity in Content Analysis', u: Mochmann, E. (ur.) *Computerstrategien für die Kommunikationsanalyse*, Frankfurt, New York: Campus, 69 – 112, online: https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1299&context=asc_papers, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
5. Leffler, P.M., Painter, S.D. (2005.): *Origins of the Cold War: An International History*, Second Edition, New York and London: Routledge, online: http://www.hist.asu.ru/faculty/cafedrs/library/Origins_of_Cold_War.pdf, (datum pregleda stranice: 6.4.2018.)

6. Leffler, P.M. (1996.): *The Struggle for Germany and the Origins of the Cold War*, Washington D.C. : German Historical Institute, online: https://www.ghi-dc.org/fileadmin/user_upload/GHI_Washington/PDFs/Occasional_Papers/The_Struggle_for_Germany.pdf, (datum pregleda stranice: 23.10.2018.)
7. McMahon, R. (2003.): *The Cold War: A Very Short Introduction*, Oxford, UK: Oxford University Press:, online: http://sir.spbu.ru/obrazovanie/master/rs/library/BOOK_1.pdf, (datum pregleda stranice: 10.4.2018.)
8. Njølstad, O. (2004.): *The Last Decade of the Cold War: From Conflict Escalation to Conflict Transformation*, London and New York: FRANK CASS PUBLISHERS, online: http://www.hist.asu.ru/faculty/cafedrs/library/Last_Decade_of_Cold_War.pdf, (datum pregleda stranice: 6.4.2018.)
9. Schaap, D. (1984.): *The 1984 Olympic Games: Sarajevo / Los Angeles*, New York: Random House, ABC Publishing, online pdf: http://library.la84.org/6oic/USOC_Reports/1984/USOCReport1984pt1.pdf, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
10. Stajić, S., et.al. (1981.): *Dobrodošli - Sarajevo '84 - Sve o igrama*, Organizacijski odbor XIV Zimskih Olimpijskih Igrara Sarajevo i 'Svjetlost' Sarajevo: Sarajevo, online: <http://www.skijanje.co.rs/assets/publikacije/PDF-fajlovi/dobrodosliusarajevo84.pdf>, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
11. The Olympic Studies Centre (2017.): *Olympic Winter Games Villages from Oslo 1952 to PyeongChang 2018*, The Olympic Studies Centre: Lausanne, online: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Factsheets-Reference-Documents/Games/Villages/Reference-document-Olympic-Winter-Games-Villages.pdf>, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
12. Varsori, A., Zaccarian, B. (2018.): *Italy in the International System from Détente to the End of the Cold War The Underrated Ally*, London: Palgrave MacMillan, online: [http://dx.b-ok.org/genesis/2153000/138796e4847bc03071307ae8a804910f/as/\[Antonio_Varsori,_Benedetto_Zaccaria_\(eds.\)_Italy\(b-ok.xyz\).pdf](http://dx.b-ok.org/genesis/2153000/138796e4847bc03071307ae8a804910f/as/[Antonio_Varsori,_Benedetto_Zaccaria_(eds.)_Italy(b-ok.xyz).pdf), (datum pregleda stranice: 9.4.2018.)

Internetske stranice:

1. Jergović, M. (2015.): '70 godina Sportskih novosti', <http://www.jergovic.com/sumnjivo-lice/70-godina-sportskih-novosti/>, (datum pregleda stranice: 7.4.2018.)
2. Olympic.org, <https://www.olympic.org/alpine-skiing-equipment-and-history>, (datum pregleda stranice: 26.6.2018.)
3. Matteoni, R. (2015.): 'Klik 70 – Sedamdeset godina Sportskih novosti', <https://www.hnd.hr/klik-70-sedamdeset-godina-sportskih-novosti>, (datum pregleda stranice: 23.10.2018.)
4. 'Sarajevo je od 08. do 19. februara 1984. godine bio domaćin XIV Zimskih olimpijskih igara.', <http://www.okbih.ba/new/text.php?id=4>, (datum pregleda stranice: 16.4.2018.)
5. 'Jugoslovenski sportisti na Zimskim olimpijskim igrama'. http://staro.skijanje.rs/Sportovi/yu_na_zoi.htm, (datum pregleda stranice: 7.7.2018.)

13. POPIS TABLICA

1. Tablica 1.: Analitička matrica	7
2. Tablica 2.: Prikaz natjecatelja po disciplinama	31
3. Tablica 3.: Kalendar natjecanja	31
4. Tablica 4.: Klasifikacija članka prema novinskom žanru	35
5. Tablica 5.: Klasifikacija članka prema tematici	36
6. Tablica 6.: Klasifikacija članka sa sportskom tematikom	37
7. Tablica 7.: Klasifikacija članka sa ne – sportskim temama	38
8. Tablica 8.: Klasifikacija članka prema geografskom fokusu	39
9. Tablica 9.: Klasifikacija članka prema poziciji unutar lista	40
10. Tablica 10.: Klasifikacija članka prema tipu naslova članka	42
11. Tablica 11.: Klasifikacija članka prema načinu obrade teme	43
12. Tablica 12.: Klasifikacija članka prema veličini	43
13. Tablica 13.: Klasifikacija članka o uspjesima stranih natjecatelja	44
14. Tablica 14.: Klasifikacija članka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja	45
15. Tablica 15.: Članci sa naslovnica razvrstani po tematici	46

14. POPIS GRAFIKONA

1. Grafikon 1.: Analiza članka prema novinskom žanru	36
2. Grafikon 2.: Analiza članka prema tematici	37
3. Grafikon 3.: Analiza članka sa sportskom tematikom	38
4. Grafikon 4.: Analiza članka sa ne – sportskim temama	39
5. Grafikon 5.: Analiza članka prema geografskom fokusu	40
6. Grafikon 6.: Analiza članka prema poziciji unutar lista	41
7. Grafikon 7.: Analiza članka prema tipu naslova članka	42
8. Grafikon 8.: Analiza članka prema načinu obrade teme	43
9. Grafikon 9.: Analiza članka prema veličini	44
10. Grafikon 10.: Analiza članka o uspjesima stranih natjecatelja	45
11. Grafikon 11.: Analiza članka o uspjesima jugoslavenskih natjecatelja	46
12. Grafikon 12.: Tematska analiza članka sa naslovnica	47

OSOBNE INFORMACIJE **Lucić Nikolina**

 23000 Zadar (Hrvatska)

 nikki116581@gmail.com

RADNO ISKUSTVO

- 05/2018–danas** **Receptionist**
Satoro d.o.o.
Ulica zemaljskog odbora 2, Zadar (Hrvatska)
www.muzejiluzija.hr
Djelatnost ili sektor Umjetnost, Zabava I Rekreacija
- 03/2018–03/2018** **Public relations**
PRIREDBA d.o.o. - komunikacijski menadžment i produkcija
Ilica 82, Zagreb (Hrvatska)
www.priredba.hr
- studentska praksa
Djelatnost ili sektor Informacijske I Komunikacijske Usluge
- 07/2017–08/2017** **Sales representative**
T.O. Dijan
Ulica Jurja Bijankinija 8, Zadar (Hrvatska)
www.francesca.hr
Djelatnost ili sektor Veleprodaja I Maloprodaja
- 03/2017–05/2017** **Journalist**
Slobodna Dalmacija d.d.
Narodni trg 5, Zadar (Hrvatska)
www.zadarski.slobodnadalmacija.hr
- stručna praksa
Djelatnost ili sektor Informacijske I Komunikacijske Usluge
- 02/2016–06/2016** **Receptionist**
COIN Coworking Zadar
Put Murvice 16, Zadar (Hrvatska)
www.coinzadar.hr
- stručna praksa
Djelatnost ili sektor Javna Uprava
- 07/2013–08/2013** **Sales representative**
Lik studio za oblikovanje
Ulica don Ive Prodana 7, Zadar (Hrvatska)
Djelatnost ili sektor Maloprodaja

OBRAZOVANJE I
OSPOSOBLJAVANJE

- 2016–danas **Diplomski studij Novinarstva i odnosa s javnostima**
 Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
 Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i, Zadar (Hrvatska)
www.unizd.hr/tikz
- 2013–2016 **Prediplomski studij Kulture i turizma**
 Sveučilište u Zadru, Odjel za turizam i komunikacijske znanosti
 Ulica dr. Franje Tuđmana 24 i, Zadar (Hrvatska)
www.unizd.hr/tikz
- 2009–2013 **Diplomirani ekonomist**
 Ekonomsko - birotehnička i trgovačka škola Zadar
 Ulica Antuna Gustava Matoša, Zadar (Hrvatska)
www.ebt-zadar.hr

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik hrvatski

Strani jezici	RAZUMJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
engleski	C2	C1	C2	C2	C1
njemački	B1	B1	B1	B1	B1

Stupnjevi: A1 i A2: Početnik - B1 i B2: Samostalni korisnik - C1 i C2: Iskusni korisnik
 Zajednički europski referentni okvir za jezike

Komunikacijske vještine - komunikacija na stranim jezicima
 - elokventnost i spretnost u komunikaciji

Organizacijske / rukovoditeljske vještine - organiziranost i spretnost prilikom rada

Poslovne vještine - samostalnost i brzina u radu
 - kvaliteta u radu
 - odgovornost u radu

Vozačka dozvola B